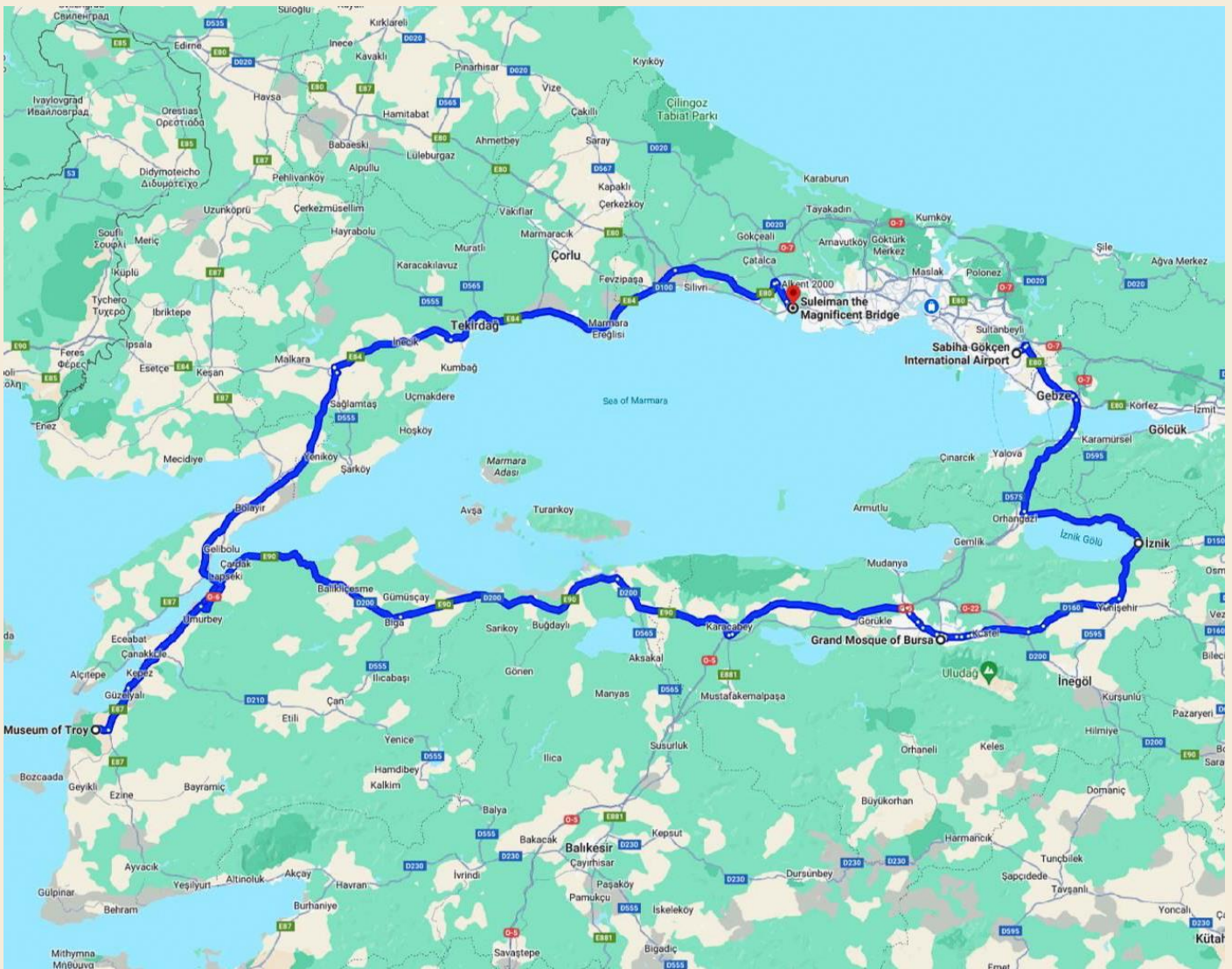

IZNIK – BURSA - TRÓJA

2024 tavasz

(összeállította: Szabó Tibor www.culturetravel.hu)

IZNIK

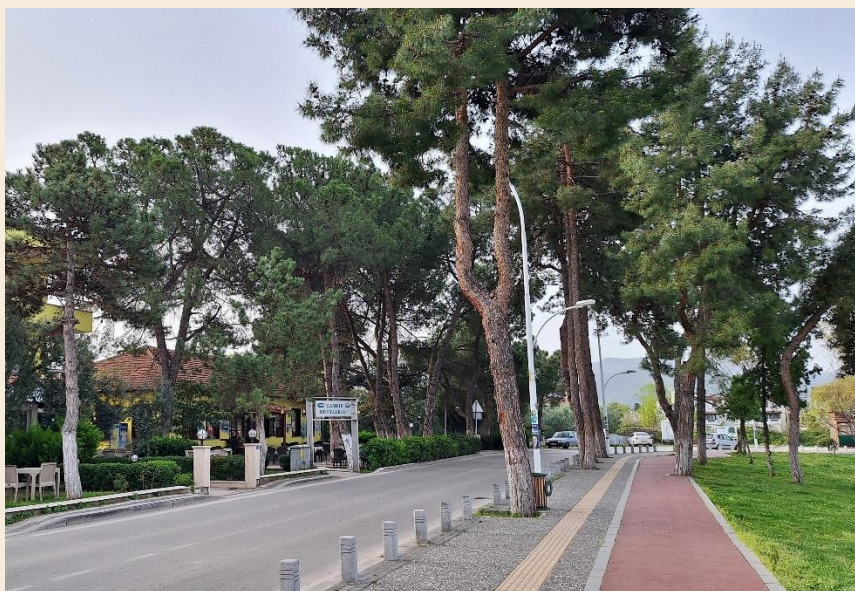
2024

2024 tavaszán A Márvány-tenger ázsiai partjaira utaztunk, hogy meglátogassuk Izniket (az ókori Niceát), megnézzük a híres izniki csempék és kerámiák szülőhelyét. Következő állomásunk Bursa volt, az Oszmán Birodalom egykori központja és első uralkodóinak temetkezési helye. Végül Trója Schliemann által kiásott romjait és az ottani múzeumot kerestük fel. Kezdjük először Iznikkel...

A nagy múltú Iznik (az ókorban Nicea/Nikaia) városa az édesvízű, legalábbis nagyon enyhén sós Iznik tó (Iznik Gölü) keleti végénél fekszik. A 32 km hosszú tavat a régi görögök Askaniának nevezték a fríg Ascanios után, aki a trójaiak oldalán vett részt a legendás háborúban.

→ Tavasszal még hideg a tó vize, de láthatóan fel vannak készülve a nyári strandolásra.

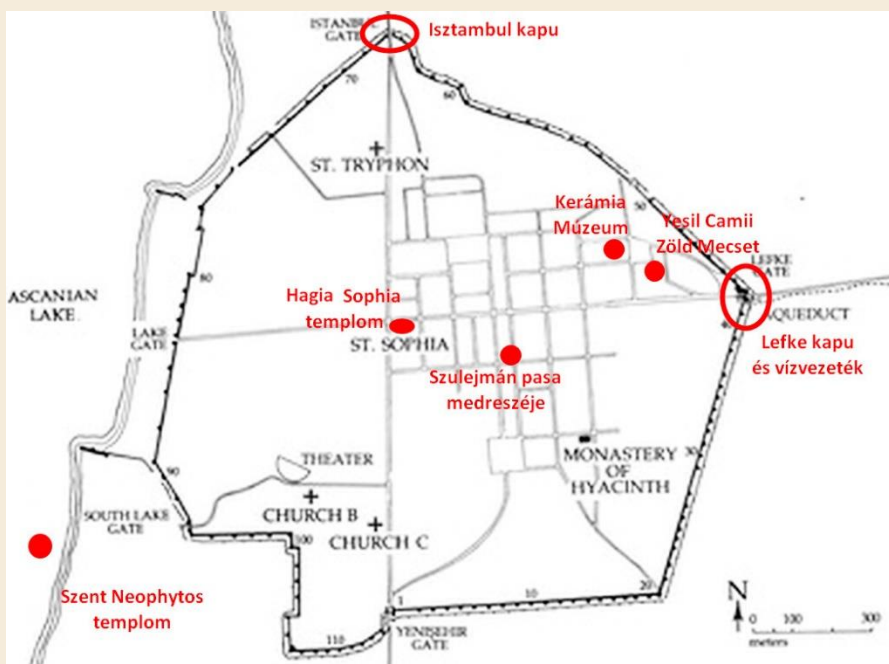
← A tóparton szép sétányt építettek ki bicikliúttal. Áprilisban még üres a part, de már várják a nyári üdülőket.

← A csendes kisváros (44 000 lakos) látnivalói közül először a mára víz alá került Szent Neophytos templom maradványait kerestük fel. A sekély víz alatt levő romokat 2014-óta kutatják, körzetét drótkerítéssel és bójákkal zárták el a közvetlenül mellette levő pláztól. De mi olyan érdekes ebben az elpusztult templomban? Nicea (vagy Nikaia) város történetének egyik legfontosabb eseménye a keresztény vallás hitelveit tisztázó első niceai zsinat volt, amely Nagy Konstantin császár

erőteljes ösztönzésére és részvételével jött létre 325-ben. A zsinat határozatai a mai napig jelentős hatással vannak kontinensünk és a keresztény világ életére.

→ Felülről persze jobban látszik. A több mint 250 püspök részvételével megtartott niceai zsinat pontos helyszíne nem ismert, de többen úgy vélik, hogy azt az ókeresztény mártír, a 303-ban kivégzett Szent Neophytos tiszteletére emelt bazilikában tartották meg. A régészeti kutatások azonban kimutatták, hogy a bazilika a nevezetes első niceai zsinat idejét követően, kb. egy évszázaddal később épült az itt állt korábbi Apollón templom helyére, úgyhogy a nagy esemény helyszíne továbbra is bizonytalan.

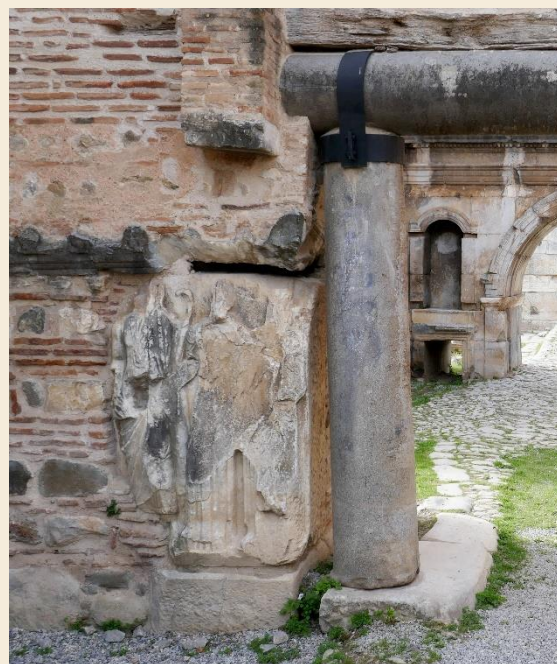
← A Neophytos bazilika romjait követően a térképen bejelölt nevezetességeke kerestük fel Iznikben. Nicea fontos város volt az ókorban és a középkorban is, amit a mai napig nagyrészt épen álló hatalmas városfalai bizonyítanak. Egy ideig (1204-től 1261-ig), amikor a nyugati keresztések elfoglalták és kirabolták Konstantinápolyt, itt volt az onnan elmenekült görögök Nikaiai Császárságának a központja. Orhán, az akkoriban erősödő Oszmán Birodalom második uralkodója 1331-ben foglalta el a várost, amit ettől kezdve neveznek Izniknek.

→ Iznik északi kapuja, az Isztambul kapu a városon nyílegyenesen áthaladó egykori római katonai útra épült. Ez az útvonal vezetett Konstantinápolyból Jeruzsálem felé. A kapu építésének kezdete a római időkre nyúlik vissza, a korábbi kaput a 3. századi gót invázió idején megerősítették és összeépítették az akkoriban épült tornyos városfalakkal. Az egész védelmi rendszert megújították és kiegészítették a 13. században.

← A helyreállított antik városkapu és a rajta áthaladó ősi út igazán történelmi hangulatot áraszt. A városba vezető modern autótut az Isztambul kapu melletti falszakasz áttörésével új nyomvonalon építették meg, elkerülve az ókori kaput.

→ A kapu Isztambul felőli oldalán áll befalazva ez a két alakos boltív indító gyámkő. A bal oldali alak pásztorbotot tart, a másik már alig felismerhető. Feltehetően az oszmán időkben bántak el velük ilyen csúnyán.

← Az ókori városfal hosszú szakaszai állnak ma is hasonló épségben. A jobb oldali, alacsonyabb külső fal valószínűleg a 13. századi megerősítés során épült

← Izmir keleti városkapuja a Lefke kapu. Éppúgy, mint az Isztambul kapunál, itt is egymás mögötti két kapun áthaladva lehetett a városba jutni. A Lefke kapun is több helyen látni másodlagosan beépített antik kőfaragványokat, megcsönkített domborműveket.

→ A Lefke kapunál érkezett a városba a római kori vízvezeték, amelyet a falak belső oldalán egy kisebb víztározó fogadott. A vízvezeték Hadrianus császár (117-138) parancsára építették, hogy az Elmali-hegy lábánál levő forrás vizét Izmirbe vezessék. A részben akvaduktokra épített vízvezeték még a 20. században is használatban volt, de ma már csak történeti emlék.

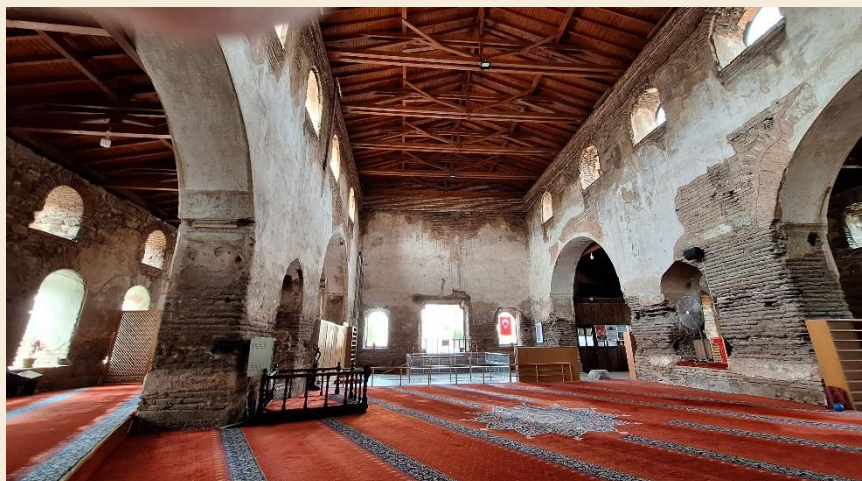
← Ha Izmir térképére néz az ember, rögtön szembetűnik a római/bizánci városépítés maradványa, a több helyen sakktáblaszerű utcahálózat. A várost nyílegyenes vonalban szeli át az észak-déli Atatürk és a kelet nyugati Kiliçaslan út. Ez a kép az utóbbi keleti részén, az Izmir Çok Programlı Lise iskolánál készült. Mi az itthoni tavaszi iskolaszünet idején utaztunk, de úgy látszik, Törökországban más az iskolai rend, mert láthatólag folyt a tanítás, még a ramadán idején is. A diákokat valamilyen rend szerint, talán osztályonként, különböző színű pólókba bújtatják.

→ Iznik közepén egy szépen gondozott parkban ma is áll a mecsetté alakított egykori Hagia Sophia bazilika.

← A bazilika az 5. és a 6. század között épült, majd az 1065-ös tűzvész után renoválták és kiegészítették. Orhan Gazi 1331 után mecsetté alakíttatta. Minaretjét és mihrábját a legnagyobb oszmán építész, Mimar Sinán építette egy korábbi tűzvész után a 16. században. A bazilika történetének fontos és különleges eseménye a második niceai zsinat volt 787-ben.

→ A Hagia Sophia bizánci-kori apszisa. A moszlimok csak a szőnyeggel borított területet használják mecsetként úgy, hogy a déli mellékhajóban alakították ki Mekka felé néző mihrábjukat. Látogatásunkkor csak egy kislány volt a mecsetben, aki készségesen körbevezetett minket.

← A Hagia Sophia főhajója, a szentély felől. A Bizánci Császárságban 725-ben kezdődött a képrombolók mozgalma, aminek során több évtizedig tömegesen pusztították az addig imádat tárgyául szolgáló Krisztus- és szentképeket. Az alapvető ok az volt, hogy a képrombolók úgy vélték, hogy a szentképek tisztelete bálványimádáshoz vezet. A képtisztelő Eiréné császárnő ide, a niceai Hagia Sophiába hívta össze a második niceai zsinatot 787-ben, amely véget vetett a komoly társadalmi feszültségekkel és

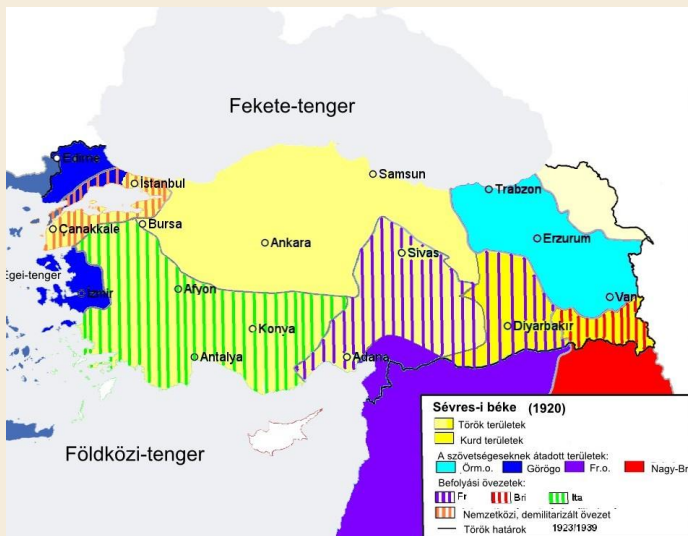
belharcokkal járó képrombolás első, nagy korszakának.

← Kis tóruvezetőnk megmutatta az apszishoz jobbról és balról csatlakozó pastophorionokat, amit ma talán sekrestyének neveznénk. Ez itt a déli pastophorion, benne egy üres szarkofággal és falain az egykori falfestés nyomaival.

↑ A Hagia Sophia (török nevén Orhan Camii) déli mellékhajójában, a ma is működő kis mecsetben megnéztük Mimar Szinán mihrábját és mellette a modern minbart (szószéket). Szinán a maga korában nem csak a mihrábot és a minaretet alkotta meg, fő feladata a 16. század előtti földrengésekben és tűzvészben megsérült bazilika statikai megerősítése volt

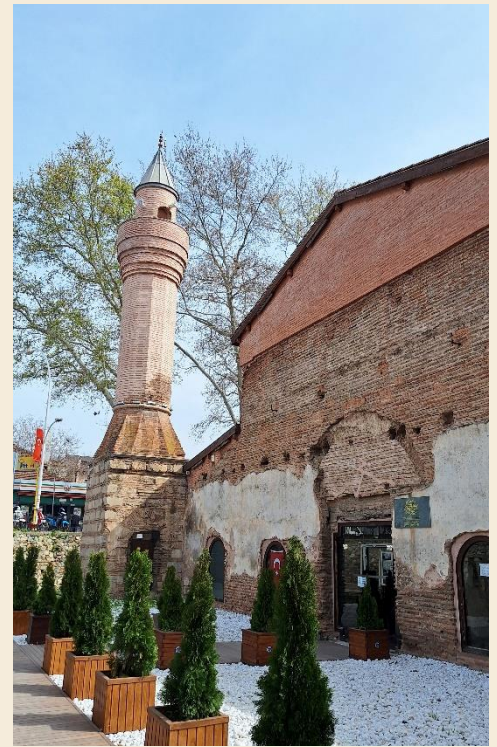

← Az Oszmán Birodalom az első világháborút a központi hatalmak oldalán harcolta végig. A győztes antant szövetség a térképen látható barbár módon szabdalta fel a birodalom központi részét. Ez lett volna a törökök Trianonja, ha hagyják. Kemal Atatürk 1919 és 1923 között vezette azt a függetlenségi harcot, amely eredményeképp megakadályozták a tervezett felosztást és létrejött a modern Török Köztársaság. Az Atatürk vezette török nemzeti hadsereg súlyos harcokat vívott a területi igényekkel fellépő megszálló csapatok, köztük Görögország hadai ellen. A kegyetlen harcok alatt a görögök nagy pusztítást végeztek Iznikben és a Hagia Sophia/Orhan templomot is súlyosan megrongálták, minaretjét ledöntötték. A helyreállítás 2007-ben kezdődött el.

→ A templom bejáratánál üvegkorláttal kerítették el a 2007-ben elkezdődött restaurálási munkák során feltárt bizánci mozaikpadlót.

→ A Hagia Sophia templom/Orhan mecset nyugati homlokzata és a nemrégiben újjáépített Szinán féle minaret. Szinán feltehetően azért építette ilyen alacsonyra, mert számításba vette, hogy földrengés-veszélyes területen dolgozik.

← Néhány utcával odébb, a Maltepe Caddesin áll az egyik legrégebbi oszmán medresze, amelyet építtetőjéről, Szulejmán pasáról neveztek el. Szulejmán pasa Orhán szultán (vagy bej) legidősebb fia volt, aki a 14. század közepén építtette ezt az iskolát. Szerinte az iszlám világban mindenhol működtek medreszék, azonban olyanok,

amelyekben a vallásoktatáson kívül jelentős tudományos munkát végeztek, mindössze talán két tucat akadt. Különösen az oszmán világban rekedt meg a szellemi pezsgés, az új gondolatok keresése és kidolgozása. Evlija Cselebi is írt az izniki Szulejmán medreszéről a 17. században, megemlítve, hogy ott a Korán oktatásán kívül Mohamed mondásait és hagyományait, a hadith-okat is tanulmányozták.

→ Ezekben az egyszerű medreszékben többnyire a Korán recitálása, a felolvasott szövegek tanulók általi ismételtetése zajlott, ráadásul mindez a legtöbb oszmán-kori tanuló által alig ismert régies arab nyelven. Ahogy Germanus Gyula írta 1937-ben: „Ezrével vannak Keleten tanulatlan emberek, akik a Koránt könyv nélkül tudják, anélkül, hogy egy szót is értenének belőle.” A képen a sokkupolás Szulejmán pasa medresze udvara látható. Itt az oktatás vagy az udvaron, vagy a bal oldali magasabb ajtós helyiségben történt, ahol most régi könyveket mutatnak be. Az udvart szegélyező kisebb szobák (hán-ok) többsége a bentlakásos diákok számára készült. Ezt a medreszét egészen 2000-ig használták oktatási célokra.

← A Szulejmán pasa medresze 11 diákszobájából az egyikben rendezték be ezt a kerámia üzletet, amelyben a hagyományos izniki minták után készült fajanszokat árulnak. Még nem említettem, de Iznik legfőbb híressége az izniki kerámiaművesség, amelynek fénykora a 16-17. századra esett. Az itt készült fajansz burkolólapokat használták a legszebb isztambuli mecsetek díszítésére. Iznik a korábban is működő, kissé délebbre fekvő Kütahya várostól hódította el

a fajanszipari elsőséget és használta is annak korábbi mintáit. A főváros közelsége és az Oszmán Birodalom fénykorára jellemző óriási beruházások a mázas fajanszedényektől a burkolólapok gyártása felé tolták el az itteni termelést.

→ Ez a fénykép az Iznik Türk Islam Eserleri Müzesiben készült, ahol a híres izniki kerámiaművesség emlékei is ki vannak állítva

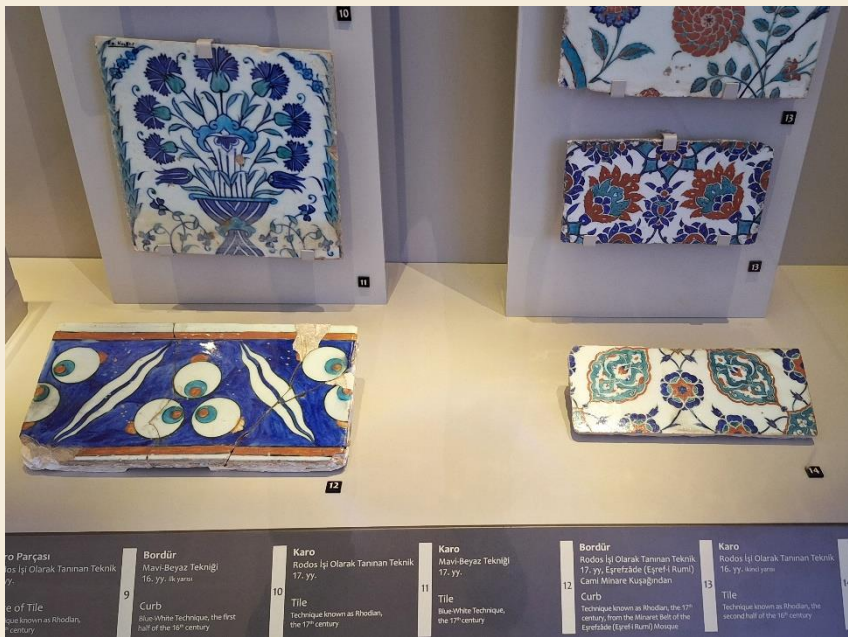
↓ Ez a terepasztal is az említett hosszúnevű múzeumban található. Bejelöltem rajta a következőkben érintett nevezetességeket.

→ Az előtérben álló épületet Nilüfer Hatun, Orhán szultán első asszonya emeltette fia, a Koszovóban meggyilkolt I. Murád szultán (1362-1389) emlékére. Az előkelő oszmán asszonyok saját jogon építhettek, Nilüfer a Hatun cím mellett Valide Sultan, vagyis szultánanya is volt, így megtehetette, hogy fia emlékére megépítse ezt az épületkomplexumot. Az egykori ingyenkonyha, vagy leveskonyha (imaret) és iszlám közösségi épület (zawiye) ad ma helyet az Iznik Türk Islam Eserleri Müzesinek.

→ Az izniki kerámiaművesség a 15. század közepén erősödött meg, fénykora pedig a 16-17. századra esett. Az Eserleri Múzeum egyik fontos témája az izniki fazekasok munkájának bemutatása, de van itt vallástörténeti és numizmatikai szekció is, a múzeum nagy kertjében pedig antik szarkofágok és oszmán sírkövek vannak kiállítva. A kerámia részlegben, a korongozó fazekas figurája mellé építették fel ezt a rekonstruált égetőkemence metszetet.

↑ Ugyanitt néhány szép korabeli fali díszítőcsempe is látható. A fazekasműhelyek az edények készítése mellett az 1450-es évektől kezdtek áttérni a mázas burkolólapok és csempék gyártására, hogy kiszolgálják a meghódított Isztambul korabeli nagy építkezéseit. A konjunktúra a 17. századig tartott, amikor az Oszmán Birodalom gazdasági hanyatlása is megkezdődött. Például az 1616-ban befejezett isztambuli Kék Mecset (Sultanahmet mecset) belső burkolását tüzes színű izniki csempékkel kezdték meg, de a gazdasági bajok miatt a munka befejezéséhez már fakóbb, olcsóbb burkolóanyagot voltak kénytelenek használni.

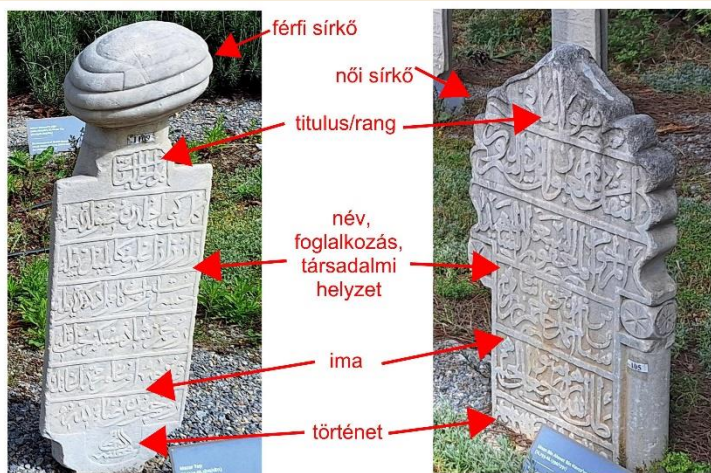
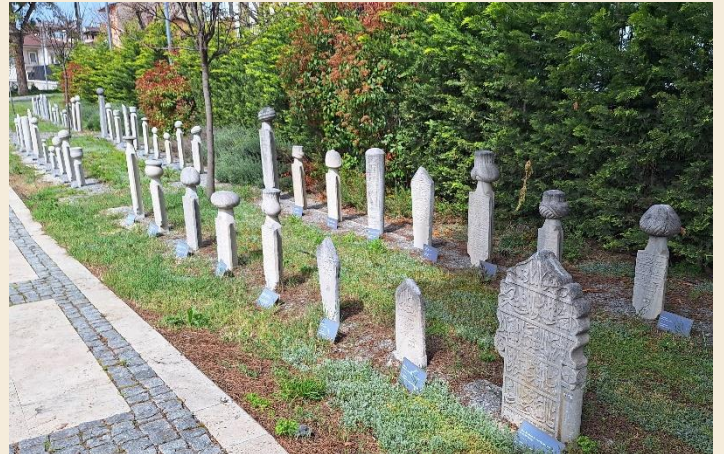
→ Az izniki Eserleri Múzeumban kiállított 16. századi fajansz edények tárlója. Iznikben a betelepülő tebrízi fazekasmesterek hatására tértek át a vörös agyagedények gyártásáról a finomabb, fehér anyagú fajansz termékek készítésére a 15. században. Híres a díszítésre itt alkalmazott különleges kék és türkiz színek kombinációja.

← Az Eserleri Müzei másik szárnyában helyezték el az érmegyűjteményt és más használati tárgyak tárlóit.

→ A múzeum udvarán a görög feliratos antik szarkofágok mellett oszmán-kori sírkövek szép gyűjteményét helyezték el.

← Ugyan nem tudok törökül és az arab írást sem ismerem, de érdekelt, hogy miről mesélnek ezek a kövek? Tekintve, hogy a latin betűs írást Atatürk rendeletére csak 1928-ban vezették be Törökországban, hagyatkoznom kellett egy angol nyelvű ismertetőre. A sírkövek díszítésének divatja az oszmánoknál is változott, a 18-19. században megjelentek rajtuk az Európából átvett barokk és rokokó elemek.

A múzeum hátsó kertje

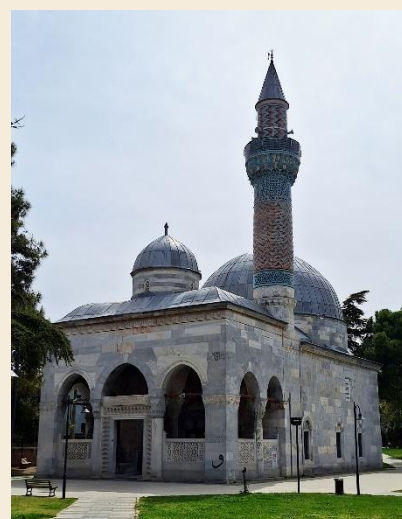

→ Az Iznik Türk Islam Eserleri Müzesivel szemközt, a tér túlsó oldalán áll a nevezetes Zöld mecset, a Yeşil Camii. A mecset Hacı bin Musa, az első név szerint ismert oszmán építész tervei szerint épült 1378 és 1392 között. A mecsetet és minaretjét is csodálatos izniki csempékkel díszítették. Sajnos az épület súlyosan megsérült a török-görög háború alatt 1919 és 1923 között. Ledől minaretjét és magát a templomot 1961 után állították helyre, azonban a minaret csempeburkolatát már máshonnan származó anyagokkal kellett pótolni, csak az alsó részén maradt egy kevés eredeti díszcsempe.

← A Zöld mecset belső tere.

→ Amikor bementünk csak ez a néhány srác focizott mezítláb a zöld szőnyegen.

← A város központjában, közel a Hagia Sophiához egy nagy területen kezdte meg az Iszambul Egyetem az izniki csempeművesség kutatását 1963-ban, majd 1984-től kezdve rendszeres ásatásokat végeztek a kerámia műhelyek területén. Bár április elején jártunk arra, a nagy telket már jócskán felverte a gaz.

→ A kutakkal, csatornákkal ellátott területen tucatnyi égetőkemence romját találták meg. A 18. századra visszafejlődött műhelyek elhagyott romjai között sok csempét és edénytöredéket is találtak, aminek egy része az Eserleri Müzesiben van kiállítva.

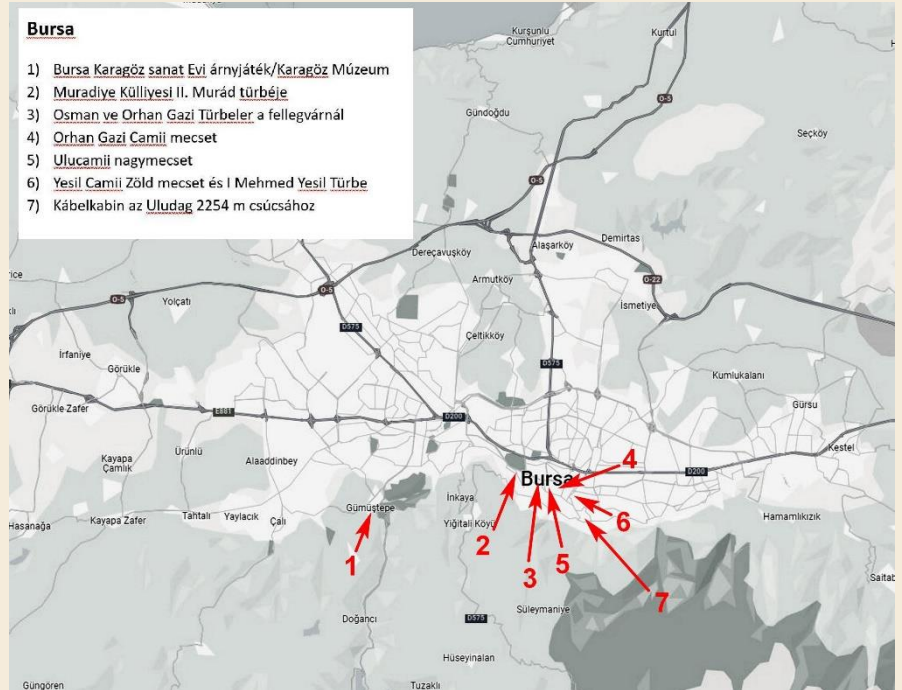
← A feltárt fazekasműhelyek, kemencék egy részét lefedték

→ Sétánkat ennél a különleges síremléknél fejeztük be a Kiliçaslan úton. Hátul, abban a nagyobb sírban nyugszik az Oszmán Birodalom első kivégzett nagyvezíre, akinek sorsában oly sok utóda osztozott a következő századokban. Çandarlı Halil Paşa II. Murád szultán nagyvezíre volt akkor, amikor az oszmánok ostromolták Konstantinápolyt 1453-ban. A nagy hadművelet során tanúsított túlzott óvatossága miatt azzal vádolták meg, hogy összejátszik a bizánciakkal. A város bevétele után Murád, a Hódító, letartóztatta a vezírt és kivégeztette. Ezek a szultánok nem tréfáltak...

BURSA

→ Iznikből Bursába autóztunk. A térképen a város legfontosabb nevezetességeit tüntettem fel. Bursa sokáig volt a növekvő Oszmán Birodalom fővárosa, így az első oszmán uralkodók sok szép mecsetet és épületet emeltek itt, az egykorú élénk gazdasági életet pedig a piacok, bazárok ma is álló sora tanúsítja

← Bursába érkezve először a Karagöz Múzeumot kerestük fel (Çekirge Caddesi 159.). A délkelet-ázsiai eredetű árnyjáték a 14. században terjedt el Anatóliában és rendkívül népszerű maradt egészen a mozi elterjedéséig. A bábokat neves mesterek készítették és ők is adták elő a felnőtteknek szóló darabokat. A múzeum 2007-ben jött létre Prof. Dr. Metin gyűjteményére alapozva működését. Manapság a turistákon kívül főleg gyerekcsoportokat hoznak ide, hogy a kis múzeum alatti teremben „gyerekesített” rövid előadásokat megnézzék. Az udvari nagy plakátot kifejezetten fényképezkedés céljára állították fel.

→ A Karagöz Múzeum épülete. Az árnyjáték fő figurái Karagöz (Feketeszem) és Hacivat. Az eredetileg felnőtt tartalmú szókimondó párbeszédék főként kettejük között zajlanak, de sok más figura is megjelenik az egyes történetekben.

← A múzeum egyik emeleti terme, az előtérben üveg alatt jobbra Karagöz, balra Hacivat üldögél. A legenda szerint valójában mindketten Bursa legnagyobb mecsetjének, az Ulu Cami-nak az építkezésén dolgoztak a 14. században, ahol csipkelődő, tréfás szópárbajokkal és mulatságos történetekkel szórakoztatták a többieket, ezzel lassítva a munkát egészen addig, míg a feldühödött szultán ki nem végeztette őket. Persze ez csak mese, de ki tudhatja?

→ Különböző bábmesterek figuráit mutatják be a másik teremben. Középen azok a zeneszerszámok, amelyek nélkül elképzelhetetlen egy igazi Karagöz előadás.

← A neves bábművész R. Şinasi Çelikkol (szül. 1947) figurái.

→ Hacivat és Karagöz szópárbajokkal szórakoztatják a közönséget. Karagöz a jóeszu, szókimondó, de műveletlen vidéki ember megtestesítője, míg Hacivat a tanult, iskolázott városlakóé.

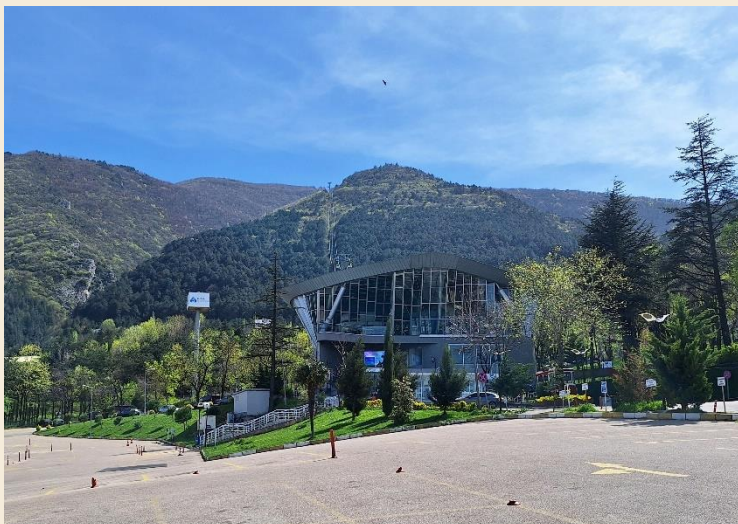
A kb. fél óras előadás végén kijött a bábmester és megmutatta a két főszereplőt a gyerekeknek.

← Mielőtt a fontosabb műemlékeket meglátogattuk volna, körülnéztünk a városban. Az Atatürk úton áll Gazi Mustafa Kemal szobra, amit a helyiek csak úgy neveznek: a Szobor, és mindenki tudja miről van szó. Gazi Mustafa Kemal csapatai 1922-ben úzték el a megszálló görög erőket Bursából. A török nemzeti hős neve eredetileg csak Musztafa volt, iskolás korában kapta a Kemal (tökéletes) ragadványnevet, az első világháborús katonai szolgálatai nyomán lett Paşa, majd a függetlenségi háború után kapta a Gazi (hős) címet. A török parlament 1934-ben adományozta neki a törökök atyja családnevet, így lett korábbi címeit elhagyva Mustafa Kemal Atatürk.

→ Felkutyagoltunk a város fölé magasodó 2254 m magas Uludağ csúcsára induló Teleferik kábelkabin alsó állomásához. Csodálkoztunk, hogy milyen üres a parkoló, aztán kiderült, hogy karbantartják a felvonó rendszert. Pedig jó lett volna a csodás panorámát nyújtó 9 km hosszú kábelkabin vonalon felmenni a csúcsra! Ha valaki arra jár, ki ne hagyja!

← Bursa óvárosának központja a fölé emelkedő Hisar (Fellégyvár) falairól. Jobbra a húsz kupolás Ulu Camii (mecset), ahol Karagöz és Hacivat is dolgoztak, vagy kerülték a munkát. Balra az Orhan Ghazi szultán idején megkezdődött, több épületből álló piacok, bazárok csoportja. Bursa volt az oszmán selyemipar központja, aminek csodás termékeit itt, ezekben a bazároknak árulták. A Kínából még a bizánciak által a 6. században kicsempészett selyemhernyókat itt, Bursában kezdték tenyészteni majd a bizánciak után az

oszmánok fejlesztették tovább az iparágat. Itt készültek azok a különleges, arany és ezüstsálakkal szőtt selyembrokát anyagok, amelyekből varrott ruhákat többet is látni a Topkapi szerájban, Isztambulban.

→ Ramadán idején sötétedés után nagy nyüzsgés van Bursa központjában.

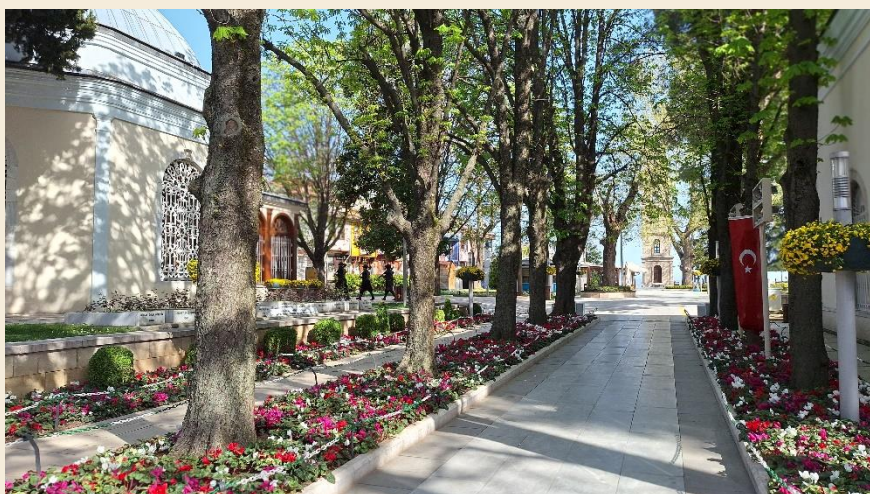

↑ Középen a háttérben az Ulu Camii két kivilágított minaretje Kevesebb jelenjen meg. → Este javában tartott az iftár, a Ramadán esti közös étkezés, mindenféle gyerekek szaladgáltak, de mi már elfáradtunk, így hazaballagtunk a szállásunkra...

← A bursai várhegy (Hisar) északkeleti szélén állt egykor a Szent Elias bizánci monostor. Ennek területén alakították ki az oszmán állam első két uralkodójának emlékhelyét és egy kis parkot óratoronnyal. Aki Bursában jár, ide fel kell zárandokolnia, jó a kilátás a város felé és ilyenkor tavasszal mindenféle nyílnak a virágok.

→ A park bejáratánál ez a látvány tárul a szemünk elé. Középen azok a harci bárdot cipelő alakok őrsváltásra igyekeznek

Oszmán Gázi türbéjéhez. A mongol támadások alatt a 13. században megroppant Szeldzsuk Szultánság helyébe a mai Ankara és Bursa között félfúton fekvő Eskisehir környékén emelkedett fel az a türk klán, amelynek első nagy vezére volt Oszmán (1259-1324), akit ma az Oszmán Birodalom alapítójaként tisztelnek. Az uralma alá tartozó és oda csatlakozó törzsek, nemzetségek felvették a nagy vezér nevét, így alakult ki az oszmán török népnév.

← Az első szultánok ma látható türbéit és a parkot ma látható állapotára Abdul-Aziz szultán 1863-ban újjátta fel, illetve építette meg. Ez itt Oszmán Gázi türbéje.

→ Oszmán Gázi Padişah türbéjének őrségét két, bárdokkal felfegyvezett marcona hadfi adja, akiket a képen balra álló harmadik katona vezet fel a váltásokra. Az őrséget Bursa város csendőrsége biztosítja. Bursát sokáig tekintették a Birodalom második fővárosának. 1326 és 1362 között valóban itt volt a gyorsan terjeszkedő Oszmán Birodalom központja. Az ókori nevén Prusza városát Oszmán Gázi ostromolta évekig, de bevenni csak fia, Orhán Gázi tudta 1326-ban. Oszmán, a birodalom alapítója, még az ostrom közben meghalt, de végakarata az volt, hogy a Szent Elias monostor területén temessék el, amit fia Orhán be is teljesített. Most egymás közelében nyugszanak.

← Oszmán Gázi Padişah és rokonai síremléke a türbén belül. A drága szőnyegekkel és kárpitokkal letakart szarkofágok fából, vagy kőből készültek, de nem tartalmazzák az elhunyt maradványait, ugyanis a muszlim vallás nem engedi a föld fölötti temetkezést. Így a testeket a padozat alá temették. A szeldsukoknál meg egyenesen azt láttuk Konyában, hogy két szintes türbékét építettek, ahol a testek a föld színe alá kerültek.

← Oszmán tiszteletére jellemző, hogy egy egyházi személy, talán müezzín, folyamatosan éneklí a Korán szúráit és szent szövegeket. Legalább is amíg ott voltunk, mindig recitált a müezzinek jellegzetes kántáló hanghordozásával. Itt kell megjegyeznem, hogy Európában szokatlan módon, az Oszmán Birodalom fennállásának végéig, egészen 1922-ig Oszmán egyenesági leszármazottai uralkodtak az országban.

➤ Ez az épület az oszmánok második nagy uralkodójának, Orhán Gázi Padisahnak a türbéje, amelyet a Szent Elias monostor templomának helyén építettek fel. Orhán 1326-tól 1362-ig uralkodott és számos nagy építkezést indított el, amelyek legtöbbje ma is áll. Valójában a katonai sikereken túl ő volt az, aki rendszert adott a fiatal birodalomnak. Megszervezte a közigazgatást, letette az oszmán jog alapjait, megalakította az állandó hadsereg mindig fegyverben tartott magját, a „jenicseri” egységet.

➤ Orhán síremlékét öntött elemekből álló rézkorlát veszi körül, rokonai szarkofágját alacsonyabb fakerítés övezi. Maga a türbe a 19. században teljesen újjá lett építve.

← Orhán Gázi síremléke mellett megmaradt az egykori Szent Elias templom padozatának egy része

← A két neves szultán türbéje mellett alakították ki a Tophane Parkot Abdul-Aziz szultán idejében (1861-1876). A mai torony helyére is építettek egy alacsonyabb óratornyot, amelyet aztán elbontottak, amikor a ma is álló hat emeletes tornyot 1905-re megépítették. A legfelső szintet tűzország állomásaként használták, alatta a mai modern óra helyén egy hatalmas, súlyokkal működtetett toronyóra volt, amelyet most a torony lábánál egy üvegszekrényben lehet megtekinteni.

→ Tophane parkban van kiállítva ez a műszaki emlék, az 1963-ban megnyitott Bursa Teleferik kábelkabin első kocsija. Egészen 2012-ig állt szolgálatban, majd nyugdíjazták. A 9 km hosszú kábelvasutat 2014-re teljesen átépítették, modernizálták és persze a kabinokat is kicserélték.

↓ Az óratorony lábánál kialakított kilátóteraszról belátni Bursa nagy részét. Bár az egykori birodalmi főváros óvárosa és citadellája sem kicsi, mégis eltölpül a modern, közel 3 millió lakosú nagyváros méretei mellett. Bursa ma Törökország negyedik legnagyobb városa.

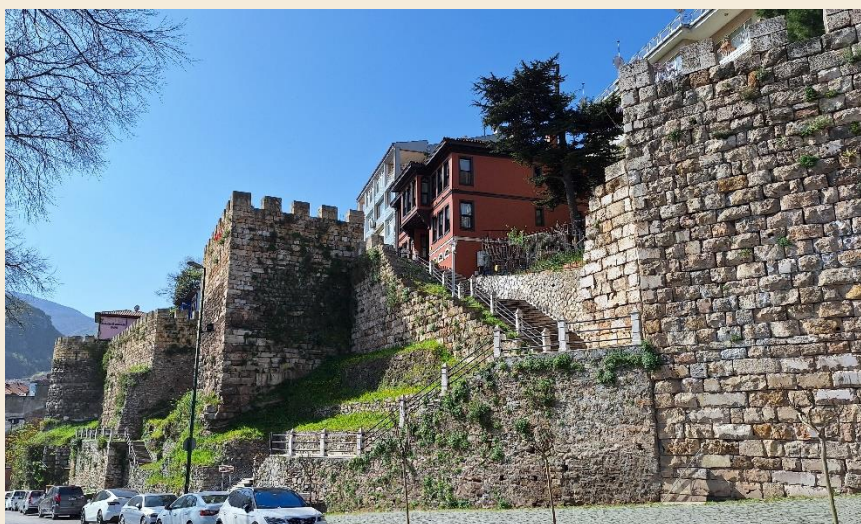

← Bursa városfalai keleti oldala alatt állították fel ezt a fényképezőkaput. Innen jól rálátni a Nagymecsetre, az Ulu Camii-ra és a közelében levő kereskedelmi központokra, a bazárok sorára.

↓ A bursai várhegy falait még az ókorban kezdte építeni Prusias, Bithynia királya, a város alapítója és névadója. Orhán Gázi az 1326-ban befejeződött ostrom után a mintegy 4 km hosszan húzódó falakat megerősítette és védőtornyokkal látta el. A képen a Saltanat kapu, a falakkal kerített fellegvár legfontosabb kapuja látható. Ennek rekonstrukciós munkáit 2005-ben végezték.

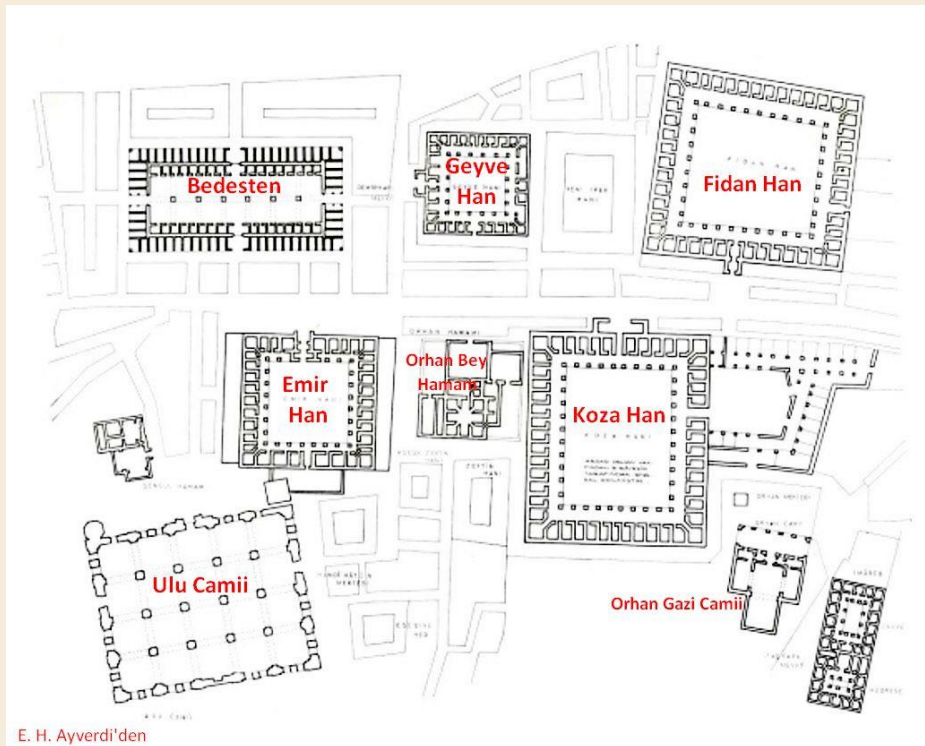
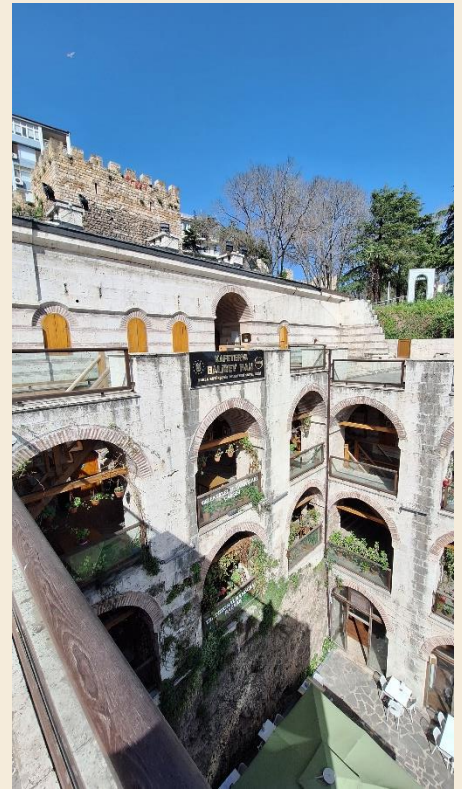
↓ Néhány, az Orhán Gázi által épített 14 toronyból a Hisar keleti részén.

→ A Saltanat kapu fölé visszaillesztett eredeti felirat az 1418-as renoválásra emlékeztet.

→ A Hisar dombra vezető út egy részéig mozgólépcső vezet fel a Cemal Nadir útról. Itt, a mozgólépcső melletti domboldalra építette meg Bali Bey ezt az érdekes épületet a 15. században. Az eredetileg kisebb szállodának készült ház a vár felől csak földszintesnek látszik, de a várdomb aljáról látható a belső udvar mindhárom szintje. Feltehetően a Bursába érkező kereskedők szállhattak meg itt. A Bali Bey Han manapság kis üzletekből álló kereskedőház.

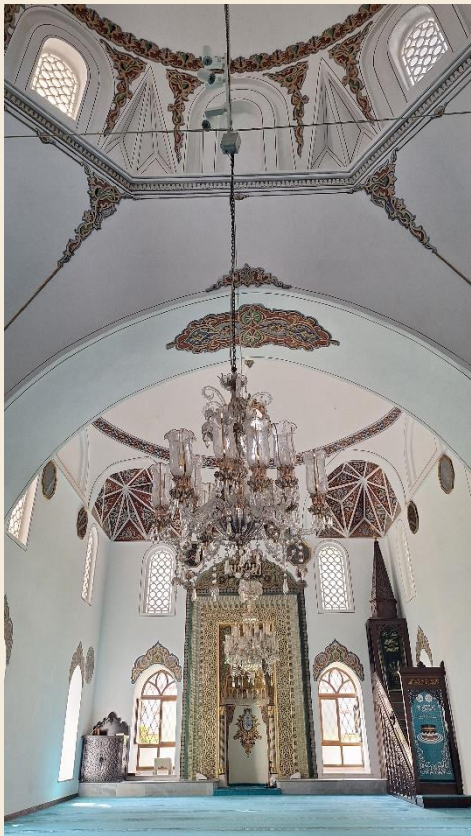

← Az első hat oszmán szultán komoly fejlesztéseket hajtott végre Bursában. Az első kereskedelmi központot (bedesten) 1340-ben hozták létre, vallási alapítványokat (vakuf) létesítettek, amelyek a nekik juttatott birtokok, jövedelmek segítségével tartották fent a mecseteket,

ingyenkonyhákat, kórházakat. A térkép a bursai várkerület alatt keletre fekvő területen kiépült városközpontot mutatja. A mecsetek ma is működnek, a piacokon élénk kereskedés folyik, mindenfelé vendéglátóhelyek működnek. Egy kis szöszedet: han= kereskedőház, hamam=nyilvános fürdő, cami=templom (ezt dzami-nak ejtik, ugye így már ismerős).

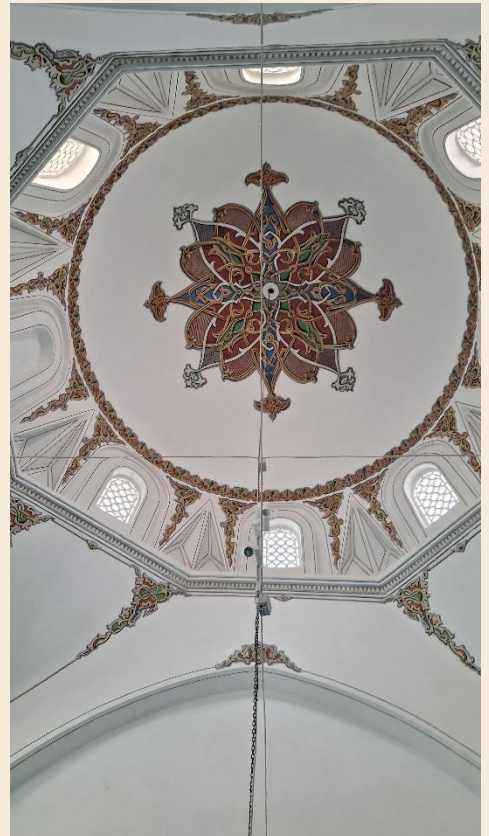
→ Bursa elfoglalása után az oszmánok lecsapolták a vár alatti mocsaras rétet, majd Orhán Gázi itt építette fel a több épületből (mecset, medresze, leveskonyha, az Emir Han és egy fürdő) álló komplexumot, az Orhan Gazi Külliyesit. Ebből ma csak az egykori fürdő, az Emir Han és ez az 1339-ben épített mecset, az Orhan Gazi Camii áll.

← Az oszmán mecsetépítészet hosszú utat járt be a szeldzsuk sokoszlopos elrendezéstől a Szinán féle, hatalmas kupolával fedett centrális téralakításig. A fejlődési folyamat során ráadásul több építészeti elemet is átvettek a bizánciaktól. Az Orhan Gazi Camii elrendezése köztes állapotot tükröz. Alaprajzát fordított T alaprajznak nevezik, több kupolával fedett térrel és a bizánciaktól átvett nyitott, oszlopos előcsarnokkal, a narthex-el. A képen a fordított T felső szárában elhelyezkedő mihráb és minbar.

→ Az Orhan Gazi Camii központi kupolájának díszítése.

← Ha a bejárat felé fordulunk az Orhan Gazi Camii-ban, ez a kevésbé díszített tér tárul elénk. A rituális tisztálkodásra használt kút, a şadırvan a bejáraton kívül, a narthex előtt áll. Azt mondják, hogy a mecset oldalsó kupolás helyiségeiben zarándokok és dervisek találtak átmeneti szállást. Ez igaz is lehet, hiszen később az isztambuli Şehzade mecsetben mi is láttuk az ott megszálló zarándokokat ramadán idején.

→ Bursa a selyemút Konstantinápoly felé vezető útszakaszának egyik állomása volt, ráadásul jelentős selyemiparral rendelkezett. Orhán nem véletlenül fejlesztette a komoly jövedelmet hozó kereskedelmet és építette fel az első fedett piacot (ez a bedesten). A több máig működő piac közül az egyik legrégebbit, az 1340-ben épített Emir Han-t mutatom csak be.

↔ Az Emir Han bejárata. A han kifejezést többnyire piac, fedett üzletek sorát tartalmazó épületre mondják, de egyes esetekben találok szálláshely értelmű használatával is. Talán a vándorló kereskedők átmenetileg szálltak meg a piac helyiségeiben.

← A nyitott udvaros han-ok tradicionális kialakítása jelentősen különbözik a több török városban megmaradt fedett bazárokéttól. Itt, az Emir Han kétszintes épületében 74 raktár és üzlethelyiség volt és van ma is

→ Az Emir Han emeletéről jól áttekinthető a tipikus oszmán piac szerkezete. A tágas udvar köré rendeződnek az üzletek és a raktárak, az udvar közepén, az elmaradhatatlan Atatürk kép alatt, kút vize hűsíti a környezetet és ad módot a rituális tisztálkodásra. Vannak olyan piacok is, ahol az udvar közepére kis mecsetet (mescit-et) építettek.

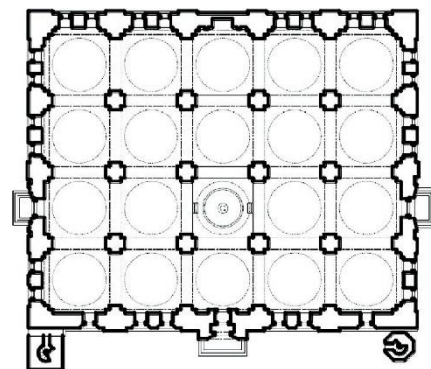
← Bursa legnagyobb mecsetjét a Villám (Yildirim) melléknevű I. Bajazid szultán kezdte építeni az 1396. évi nikápolyi győzelme után. A Nagy Mecset (Ulu Cami) a sokkupolás mecsetépítészet egyik jellegzetes példája.

→ A vastag falakra és a 12 hatalmas oszlopra 20 kupola támaszkodik.

← Az Ulu Cami két egyforma minaretje közül ez, a nyugati, még Villám Bajazid idejében épült, a keleti csak utángyártott.

→ Az Ulu Cami három kapuja közül az északi főkapu előtt épült meg ez a rituális tisztálkodásra is alkalmas kút, a şardivan

← Egy áttekintő kép az Ulu Camii belső teréről. A falakat és az oszlopokat díszítő kalligráfiák a 19. század végén készültek.

← A mecset húsz kupolája közül a középső sorban az egyik üvegtetővel készült. Ez alatt van a belső şardivan (kút). Ezt a részt a muszlimok egyfajta belső udvarnak tekintik.

→ Az Ulu Cami déli falának közepén levő mihrábtól jobbra, a müezzin erkélye mögött egy különlegesen szép szószék (minbar) bújik meg. Ez az 1399-ben készült minbar a keleten népszerű kündekârî technikával készült, annak is egyik mesterműve. De mi is a kündekârî?

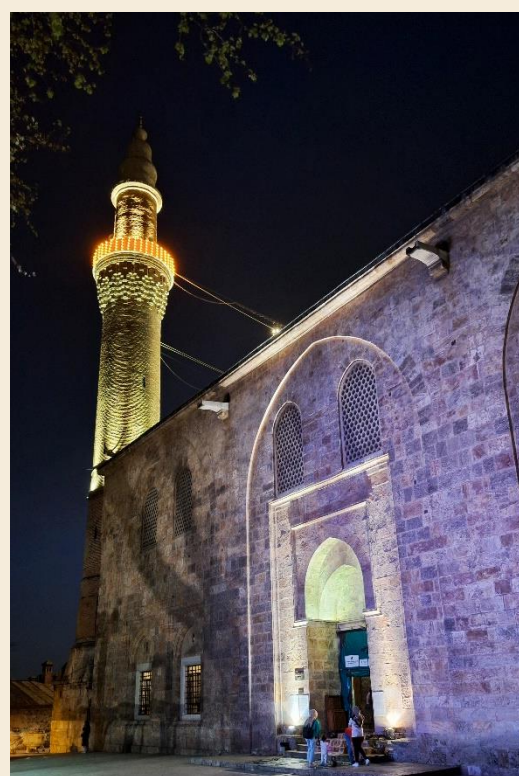

→ A kündekârî perzsa eredetű műszó, tulajdonképpen famozairot jelent. Készítése során szögelés és ragasztás nélkül illesztnek egymáshoz kis fadarabokat úgy, hogy azok száliránya egymáshoz képest elforgatva legyen. Az így megépített faragott fatábla nem vetemedik, nem reped.

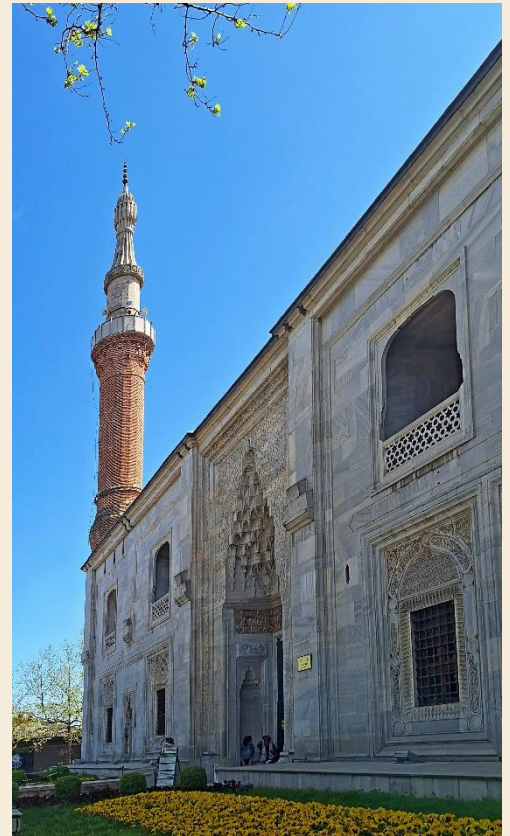
← Mellettem a mecset-en belüli şardivan.

→ Az Ulu Cami keleti kapuja és minaretje esti fényben.

↑ Az Ulu Camitól keletre 1 km távolságban építette fel I. Mehmed szultán a Yeşil Cami épületszoportját. Mind közül a legszebb a gyönyörű csempedíszítésekkel, kőfaragásokkal díszített Zöld Mecset (Yeşil Cami) és a Mehmed szultán sírhelyeként épült türbe az 1. Yeşil Caddesi út túloldalán.

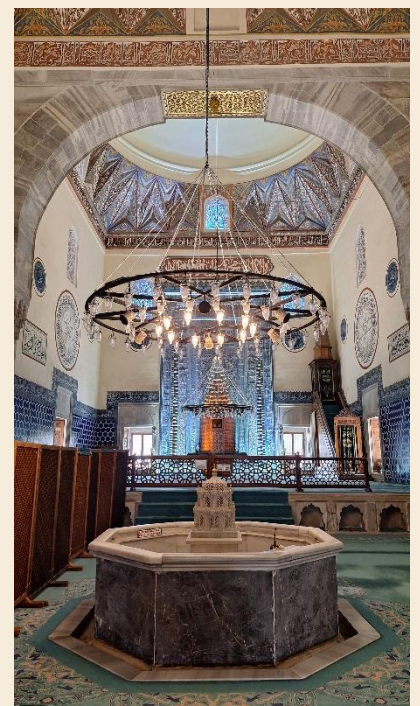
↗ A Yeşil Cami is fordított T alaprajzzal épült 1419-ben, akár csak a korábbi Orhán Gázi mecsetje, ennek viszont két minaretje van, bár ezen az északi oldalt mutató képen csak az egyik látszik.

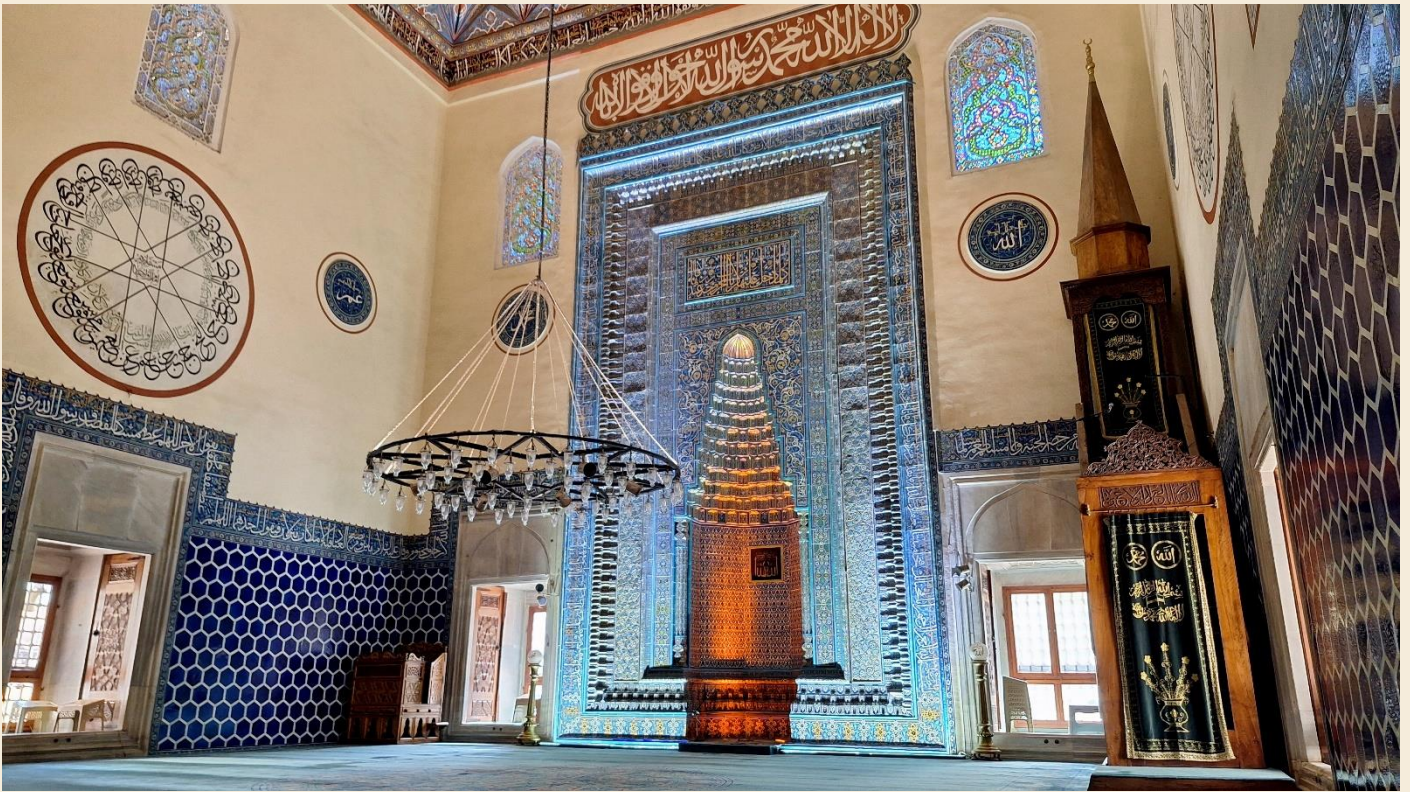
← Kőbe faragott növényi ornamentika díszítések vannak az ablaknyílások fölött. A Yeşil Cami építészete Vezir Hacı İvaz Pasha volt. Az építést 1420-ban fejezték be, de a dekorálás még sokáig elhúzódott.

← Hogy könnyebben eligazodjunk egy 15. századi mecsetben...

→ A fedett belső udvar a rituális tisztálkodáshoz szükséges kúttal (şardivan). Hátul szemben az imádkozás tere, a mekkai Kába felé mutató imafülkével, a mihrábbal.

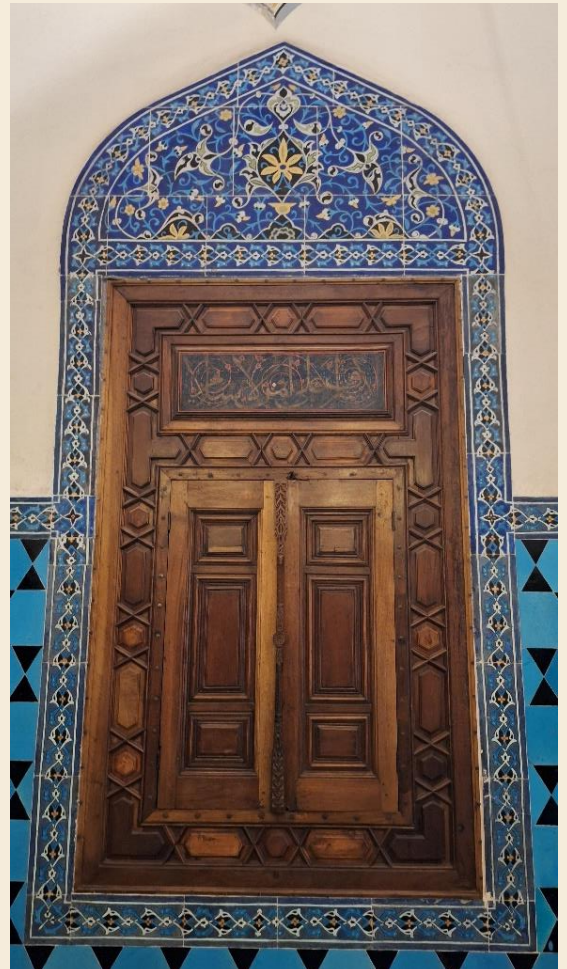

↑ A Yeşil Cami hihetetlen szépségű kibla fala és mihrábja.

→ A nyugati elmékedő helyiség délkeleti falának kibla fala, amely az imádkozás helyes irányát mutatja.

← Ugyanannak a helyiségnek az északnyugati fala

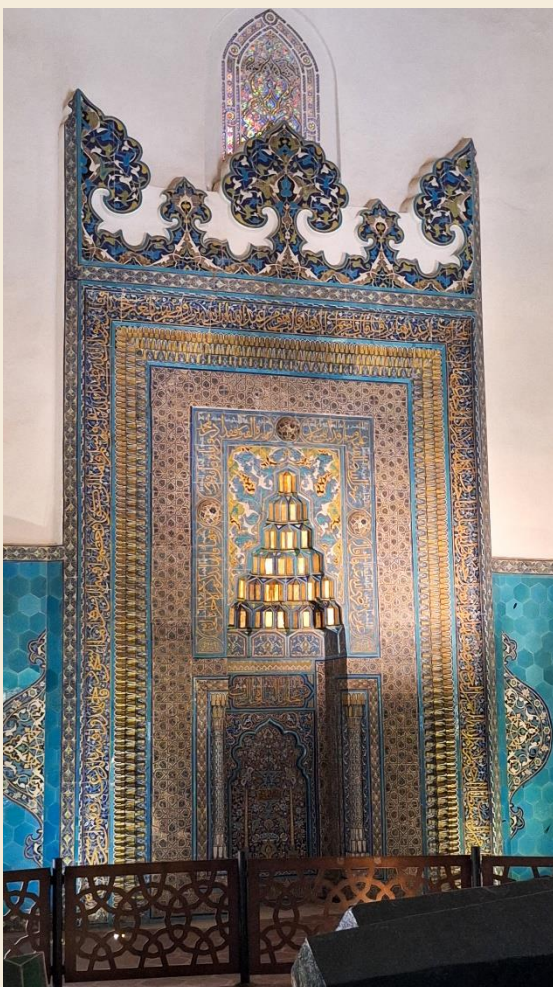
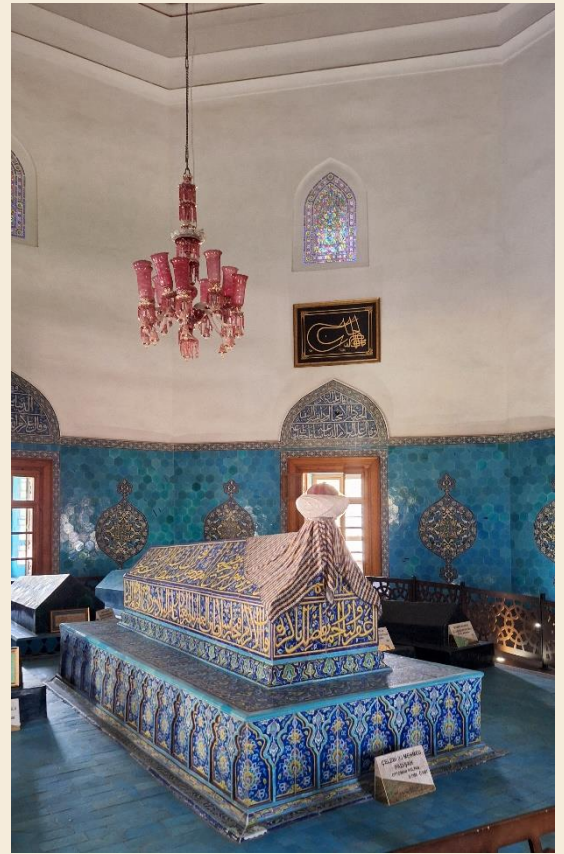

← I. Mehmed szultán (1413-1421) türbáját is Hacı Ivaz Pasha építette. A nyolcszögletű sírkápolnát szeldzsuk stílusú kupolával fedték be. A szultánon kívül még nyolc rokonának síremléke is itt van elhelyezve.

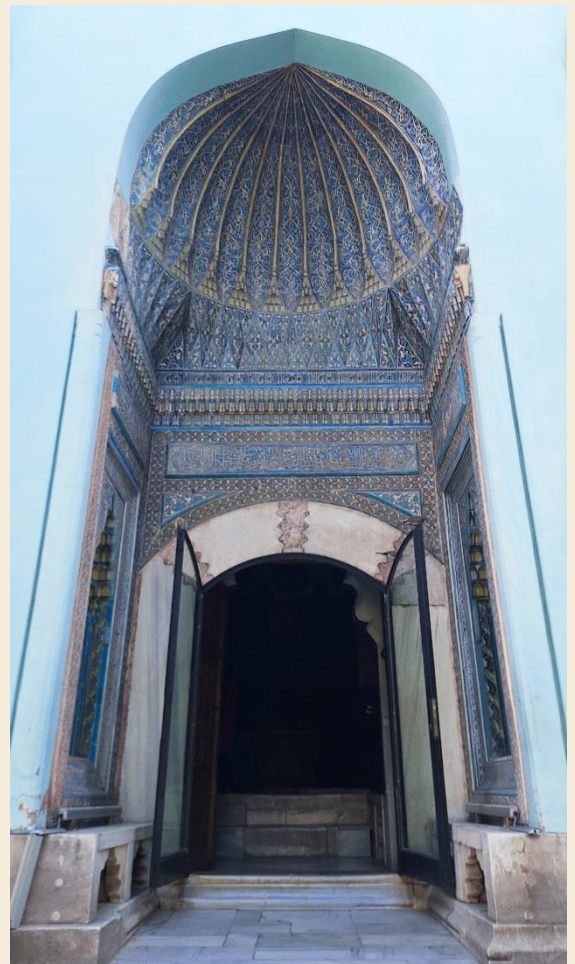
→ I. Mehmed oszmán szultán, más néven Mehmed Çelebi az Ulu Camit megépítő Villám Bajazid negyedik fia volt. Apja 1402-ben Ankaránál megsemmisítő vereséget szenvedett a magát dzsingiszidának hazudó Timur Lenktől, ami az

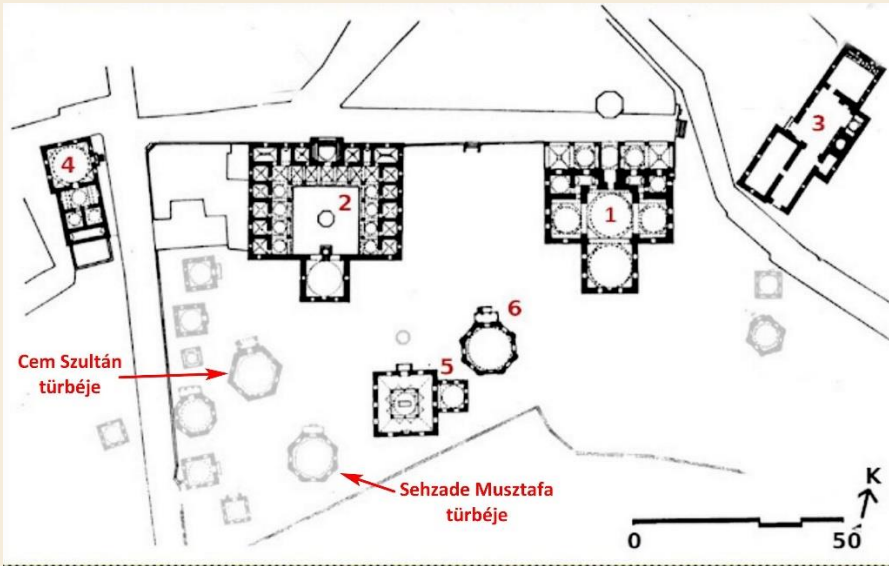
addig dinamikusan növekedő Oszmán Birodalom benuátságához, anarchiájához vezetett. A mi IV. Bélánk küzdelméhez hasonlóan, az országát a pusztulás széléről visszavezető és újjászervező munkát az oszmánoknál az 1413-ban trónra lépő I. Mehmed végezte el.

← I. Mehmed türbájének lenyűgöző szépségű mihrábja. A kerámiamunkákat itt is Mehmed el Mecnun készítette, akárcsak a Yeşil Camiban.

→ A türbe kapujának díszítő munkáit is Mehmed el Mecnun és Ali bin Ilyas Ali készítette

(Resim.2) Bursa Muradiye Külliyesi vaziyet planı (ölçeksiz).

1. Muradiye Camii | 2. Muradiye Medresesi | 3. İmarethane | 4. Hamam

1451 yılında eklenenler: 5. Sultan Murad Türbesi | 6. Aleaddin Türbesi (bu türbede II. Murat'ın oğulları Ahmed, Ali (Aleaddin) ve Orhan ile kızı Hatune'nin de kabirleri bulunmaktadır)

(kaynak: sehrinesver.com geliştirme: Hayri Kaan KÖKSAL, 2019)

← Bursa Çekirge városrészében áll a Muradiye Külliyesi. Ez az utolsó ilyen típusú épületcsoport, ami Bursában épült. II. Murád szultán mecsetjét, a medresze (iskola), az imaret (ingyenkonyha) és hamam (fürdő) 1426-ra fejezték be. A Muradiye Külliyesi a következő évtizedekben az uralkodó dinasztia sírkertje lett. Összesen 13 türbébe a szultáni család és rokonság 40 tagját temették el, utoljára Szulejmán szultán szerencsétlen sorsú fiát, Şehzade Musztafát 1573-ban. Csak a legfontosabb négy türbét mutatom meg a 13 közül.

→ Ez Şehzade Ahmed, vagyis Ahmed herceg türbéje. Ahmed II. Bajazid szultán (1481-1512) legidősebb fia volt, aki a janicsárok támogatásának hiánya miatt nem tudott érvényt szerezni trónigényének. A janicsárok helyette öccsét, Szelimet támogatták a trónöröklésben, aki 1512-ben trónra is lépett. Ez a Yavuz, vagy Kegyetlen melléknevű I. Szelim volt I. (Kanuni) Szulejmán szultán apja.

← A trónutódlásért vívott harcok során Szelim 1513-ban legyőzte és megfojtatta öccsét Ahmedet, akit itt, Bursában temettek el. Szelim vezette be azt a kegyetlen szokást, hogy a trónra lépő szultán minden lehetséges riválisát és azok fiait is kivégeztesse, ami még hosszú ideig szokásban maradt. Szelim megölette másik testvérét, Kohrutot és annak öt fiát is. Ahmed egyik fia is erre a sorsra jutott, azonban a másik fiú, Murád, Perzsiába menekült és még sok gondot okozott Szelimnek.

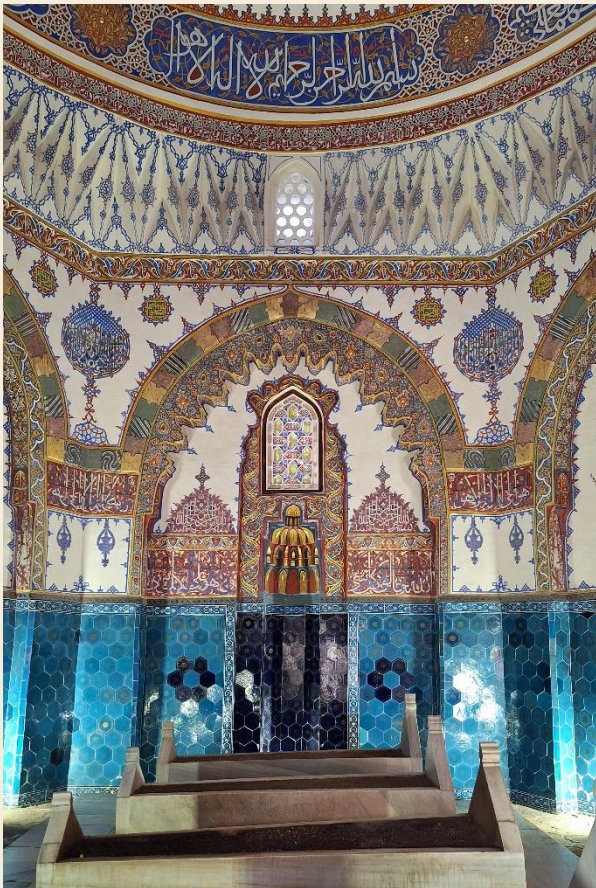
← II. Murád szultán (1421-1444) türbéjének bejárata. Ez a Muradiye komplexum legnagyobb temetkezési helye. Nem csoda, hiszen ő építtette meg az egész épületcsoportot 1424 és 1426 között. Nekünk magyaroknak gyászos emlékeink fűződnek Murád szultánhoz, mert két hatalmas csatában is legyőzte a Hunyadi János vezette magyar és szövetséges seregeket (Várnánál 1444-ben és Rigómezőnél 1448-ban).

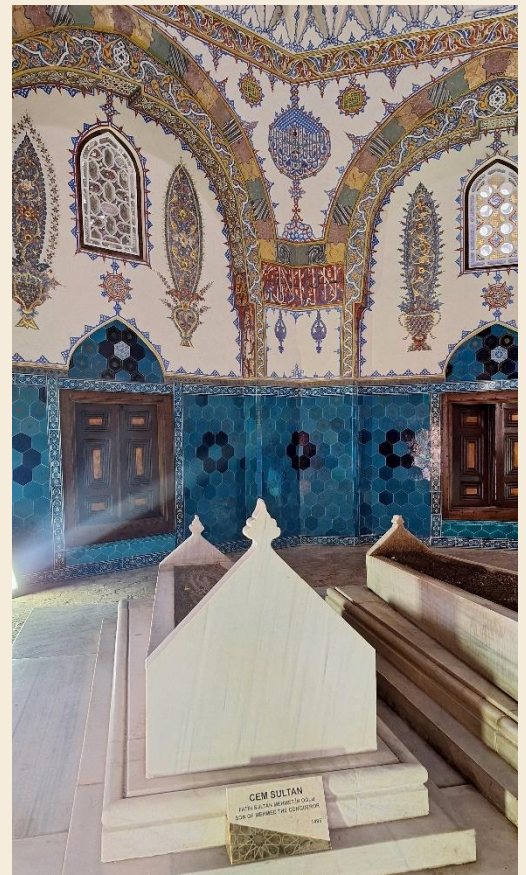
← Murád szultán türbéje nagyobb, mint a többi sírkápolna. Kialakítása követi a mecsetek korban szokásos fordított T alaprajzát. A kétkupolás sírépítmény pompás márvány bejáratán túl egyszerű, kevésbé díszített belső tér fogad. A nagy hódító, sikeres harcos szultán nyughelye pedig kifejezetten mértéktartó, mindössze egy márványlapokból összeállított, földdel töltött sírhely.

→ Ez itt a szerencsétlen sorsú Cem, vagy Dzsem szultán türbéje a Muradiye Külliyesiben. Apja, Konstantinápolyt meghódító II. Mehmed, idősebb fia Bajazid helyett inkább Cem-et szerette volna utódjának, azonban a két féltestvér harcából Bajazid került ki győztesen. Cem a várható kivégzés elől előbb Egyiptomba, majd Rodoszra, végül Nyugat-Európába menekült. A meg nem erősített hírek szerint II. Bajazid végül Nápolyban mérgeztette meg Cem szultánt 1495-ben.

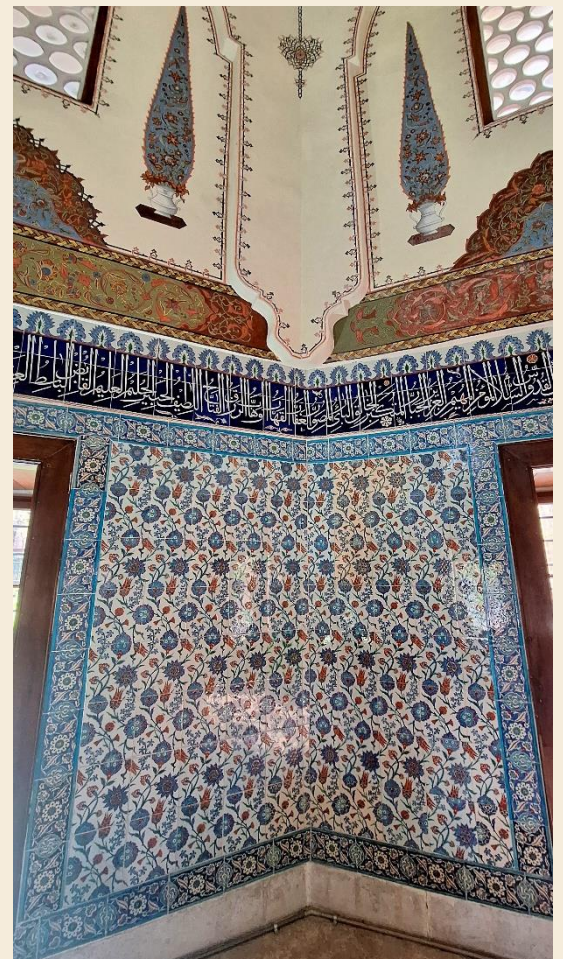
↔ A türbe Hódító Mehmed szultán egy másik fia, Musztafa herceg részére épült 1474 után. Később a Nápolyban elhunyt Cem szultán testét is ide szállították és temették el 1499-ben. A sírhelyet ezután kezdték Cem szultán türbéjének nevezni. A türbét izniki csempék díszítik, szép falfestései csak a 2013-as restaurálás után kerültek elő, addig azokat vakolat borította.

↓ A Muradiye Külliyesi legszebb díszítésű sírhelye Musztafa herceg türbéje. I. (Kanuni) Szulejmán szultán első fia, a ragyogó képességű Musztafa herceg a szultán első kedvenc asszonyától, Mahidevran Hatuntól született. Szulejmán később beleszeretett Hürrem szultánába, akit a korabeli szokásoktól eltérően feleségül is vett. Hürrem öt fiút és egy lányt szült Szulejmánnak, akik közül végül a harmadik került trónra II. (Részeges) Szelim néven. Hürrem mindent megtett a nem tőle származó Musztafa eltávolítása érdekében, árulással vádoltatta meg és elérte, hogy saját apja, Szulejmán parancsára és szeme előtt fojtsák meg köztiszteletnek örvendő elsőszülöttjét Konya közelében, 1553-ban.

→ Musztafa herceg türbéje belső díszítésének részlete

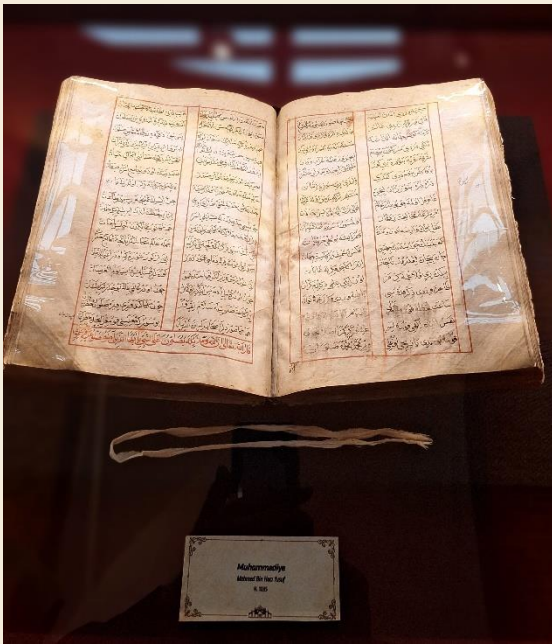
↑ Musztafát és a Hürrem felemelkedésekor Bursába száműzött édesanyját, Mahidevan Hatunt is itt temették el a Muradiye Külliyesiben ma is álló türbében. Ez a türbe a Muradiye komplexum legkésőbb épült temetkezési kápolnája. Az 1573-ban emelt türbét az akkor virágzó korszakában levő izniki csempékészítő üzemek legcsodásabb burkolólapjaival díszítették. A szembeötlően szép falfestést itt is levakolták a 19. században és csak a 2013-14. évi helyreállítás óta láthatóak ismét teljes pompájukban.

← A Muradiye komplexum fontos épülete volt a korábbi szeldzsuk építészet hatását mutató medresze (vallási és jogi iskola). Az eredetileg nyitott udvarú épületet üvegfedéssel láttál el a 2019-ben befejezett átépítés során és itt nyitották meg a Kalligráfia Múzeumot. A képen a bejárattal szembeni nagy, az udvar felé nyitott, boltozatos íván látszik. Itt gyűltek össze a tanulók, hogy mesterük előadását meghallgassák.

→ Az egykori udvar körül 14 diákszoba és két kisebb íván helyezkedett el. Ma ezekben mutatják be a török kézírás és kalligráfia alkotásait, szerszámain, emlékeit. A medresze súlyosan megsérült az 1855-ös földrengésben és több felújításon esett át a századok során.

← A sok kiállított érdekesség közül egy: a hidzra 1035. évében (1657-ben) készült Muhammediye a próféta életét és tulajdonságait írja le.

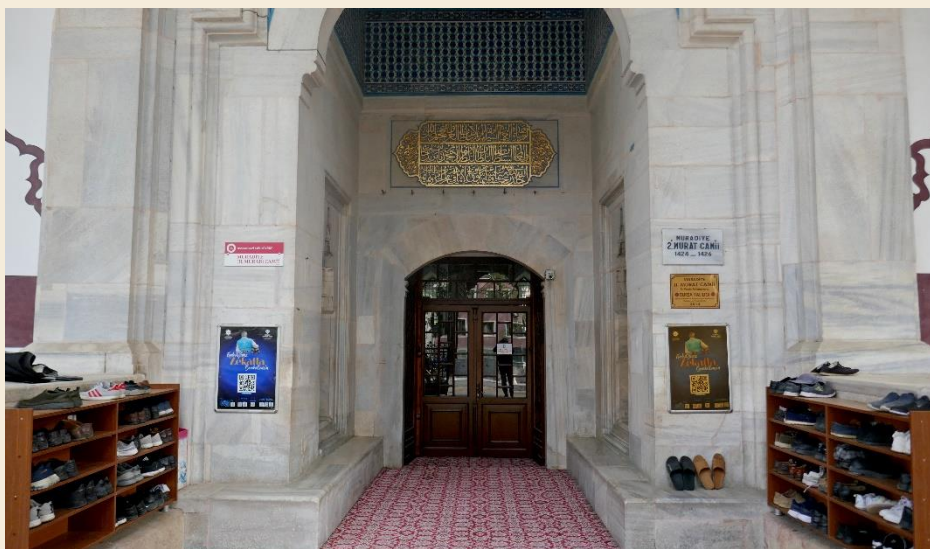
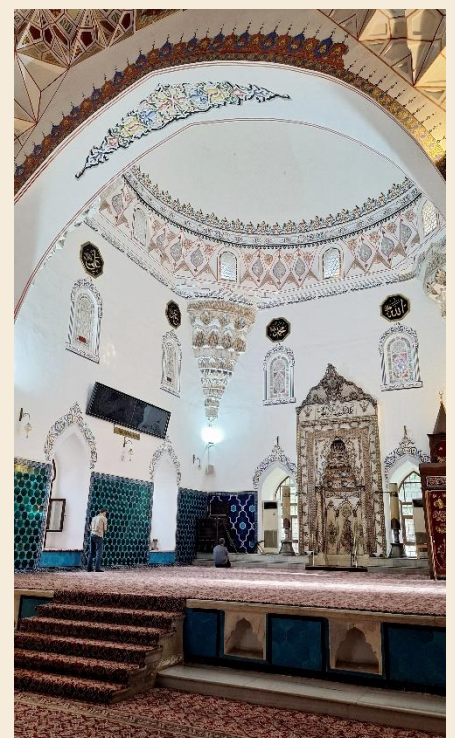
↓ Ez a tárló a kalligráfus szerszámaint mutatja be.

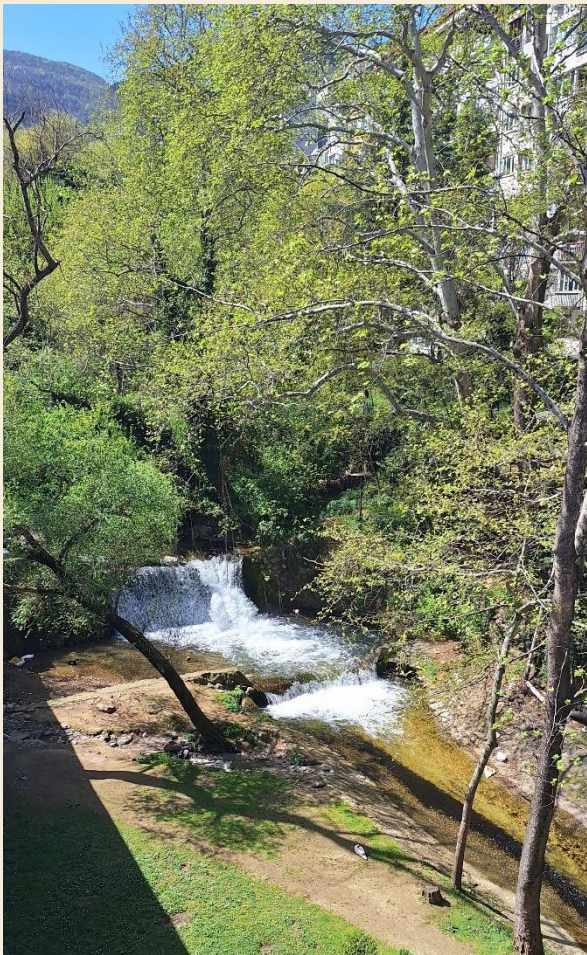

← A Muradiye Külliyesi központi épülete természetesen II. Murád dzsámija. Ez is fordított T alaprajzzal épült 1442 és 1426 között. A mecsettel szemben, a közeli kertben áll a mosakodás kútja (şardivan), a bejárat elé nyitott előcsarnokot, narthexet emeltek az építők.

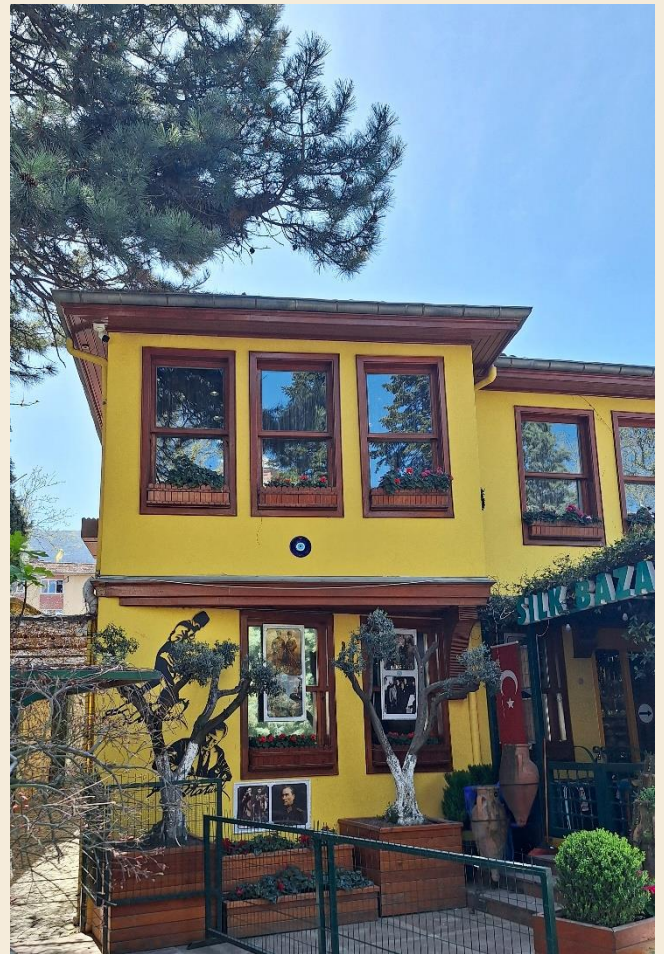
↓ Mi megvártuk a szertartás végét és utána fotóztuk le a közös ima terét a mihrábbal és a minbarral.

↓ A II. Murat Camii márvánnyal borított bejárata a narthex felől. A sok levett cipőből látszik, hogy ramadán idején még hétköznap is sokan látogatják a mecsetet. Ilyenkor bemehet a turista is, de a szertartás alatt nem tanácsos mászkálni, vagy fényképezni.

← Bursától egy városi séta képeivel búcsúzunk. Ez a kép a város egyik kisebb vízfolyásának, a Dere-pataknak egy vízesését mutatja az Atatürk Caddesi hídjáról.

→ Bár Bursa hagyományos selyempiaca a Nagy mecset közelében levő Koza Han, a városban máshol is találunk, főként a turistákat megcélzó selyemáru üzleteket. Ez itt a Zöld Mecset közelében van.

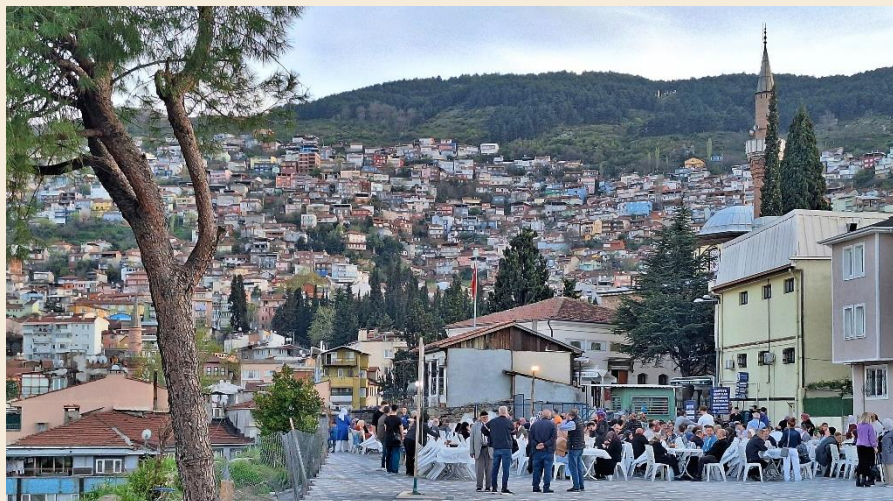
↓ A várkerületben levő Tophane Park bejáratánál áll ez a házcsoport.

← Kis utca a várhegyen, a falak mentén

→ Gyülekeznek már a ramadán esti iftárra a muszlimok, egy imám is megérkezett.

← Ilyen a közös vacsora, az iftár. Ramadánkor a hívők többfelé tartanak a városban iftárt. Az asztalokra már napnyugta előtt kiteszik az előre csomagolt ételeket és várják a naplementét hírül adó müezzín kiáltását. Az étkezés csak ezután kezdődik, miközben az előimádkozó imám beszél, vagy felolvas.

→ Mi is letelepedtünk utolsó bursai vacsoránkhöz a vár oldalában.

Esti sétával búcsúztunk Bursától, a következő reggel indultunk Trójába.

← A Dardanellák, régi nevén Hellészpontosz, nyugati bejáratának közelében, a mai Tevfikiye falu mellett állt Trója városa. Az egykori várost rejtő Hisarlik domb közelében építették fel a Trója Múzeumot (Troia Müzesi) 2013 és 2018 között. Bár a Trójában előkerült legszebb régészeti leleteket korábban már megnéztük az isztambuli Archeológiai Múzeumban, mégis először a háttérben látható modern múzeumot látogattuk meg, hogy alaposan felkészüljünk a romterület bejárására.

TROYA KATMANLARI TROY LAYERS	
Rokum / Altitude 38,30	
MS 13-14. yüzyıl CE 13 th -14 th centuries	X
MÖ / BCE - MS / CE 85-500	IX
MÖ / BCE 720-85	VIII
MÖ / BCE 950-720	HIATUS
MÖ / BCE 1300-950	VII a-b3
MÖ / BCE 1750-1300	VI a-h
MÖ / BCE 1900-1750	V a-d
MÖ / BCE 2200-1900	IV a-e
MÖ / BCE 2250-2200	III a-d
MÖ / BCE 2550-2250	II a-h
MÖ / BCE 2920-2550	I a-n
MÖ / BCE 3500	0
ANA KAYA, BASE ROCK	

A VIIb1 és a VIIb2 rétegek között (Kr.e. 1190-1180) tűzvész és pusztulás nyomait találták

→ Heinrich Schliemann német üzletember 1870 és 1890 között több alkalommal vezetett ásatásokat Trójában. munkája sok szempontból ellentmondásos volt, de eredményeire alapozva és tévedéseit figyelembe véve a későbbi rendszeres régészeti kutatások tisztázták a város mintegy 4000 éves történetének egymásra rakódott rétegeit. Ezt a táblát Isztambulban fényképeztem. A Trója Múzeumban is van egy hasonló, de úgy vélem, ez áttekinthetőbb.

↑ Az új múzeum belső tere áttekinthető, a kiállítás tematikája logikus sorrendet követ. A súlypont természetesen a híres háború bemutatásán van, de jelentős hellenisztikus és római kori anyagot is kiállítottak. Az épület világos, nincs kis termekre szabdalva, a kiállítás is érdekes, mégis volt valami hiányérzetem. Végül is tudomásul kellett vennem, hogy a legértékesebb, legszebb leleteket néhány kivétellel elvitték Trójából, így nem is a tárgyak, hanem tablók, térképek, magyarázó ábrák nyújtották a legtöbb ismeretet.

← Ezek a kerámiák a II. ásatási rétegből kerültek elő. Ez a korszak az őskor és az írásbeliség kezdetei közötti időszak volt. Trójának ebben a korszakában már jókora fellegvára volt, olyan hatalmas, hogy Schliemann a II. rétegben megtalált hatalmas falakat vélte a Homéroszi városnak. Később bebizonyosodott, hogy vagy ezer évet tévedett.

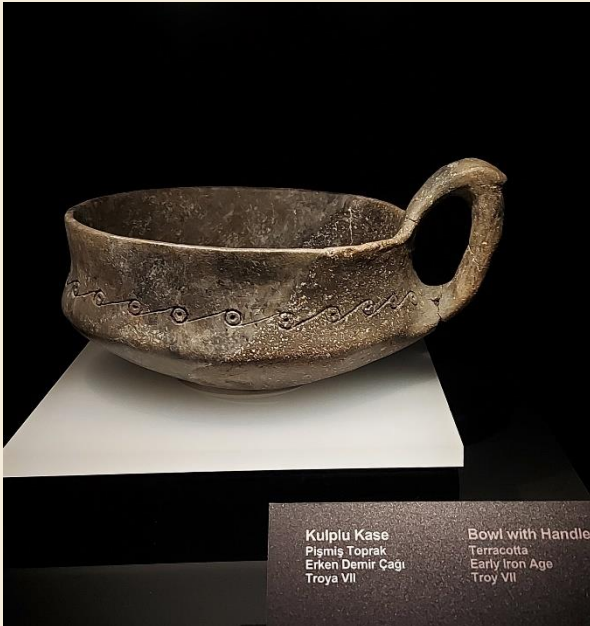
→ A sok jó magyarázó térkép közül ezen azt az időszakot lehet szemügyre venni, amikor Trója (korabeli nevén Wilusa) királya Kr.e. 1280-ban szövetséget kötött a nála jóval hatalmasabb hettita uralkodóval, II. Muwatallissal. A trójaiak a hettitákkal rokon nyelvet beszéltek és támogatást reméltek a hettitáktól a Kisázsiaiában is terjeszkedő akhájok (hettitául Ahhiyawans) ellen. A térképen késsel

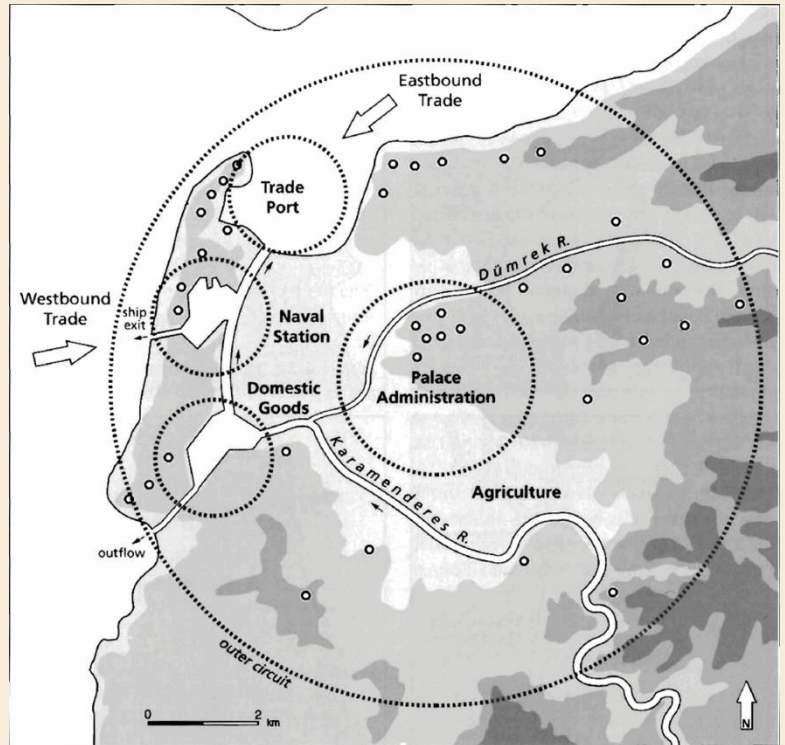
jelölték a műkénei kultúrájú akhájokat, a Hettita Birodalmat és szövetségeseit okker, sárga és vörös árnyalataival. A trójai Alaksandru és a hettita Muwatallis ékírásos szerződését az Isztambuli Archeológiai Múzeumban őrzik.

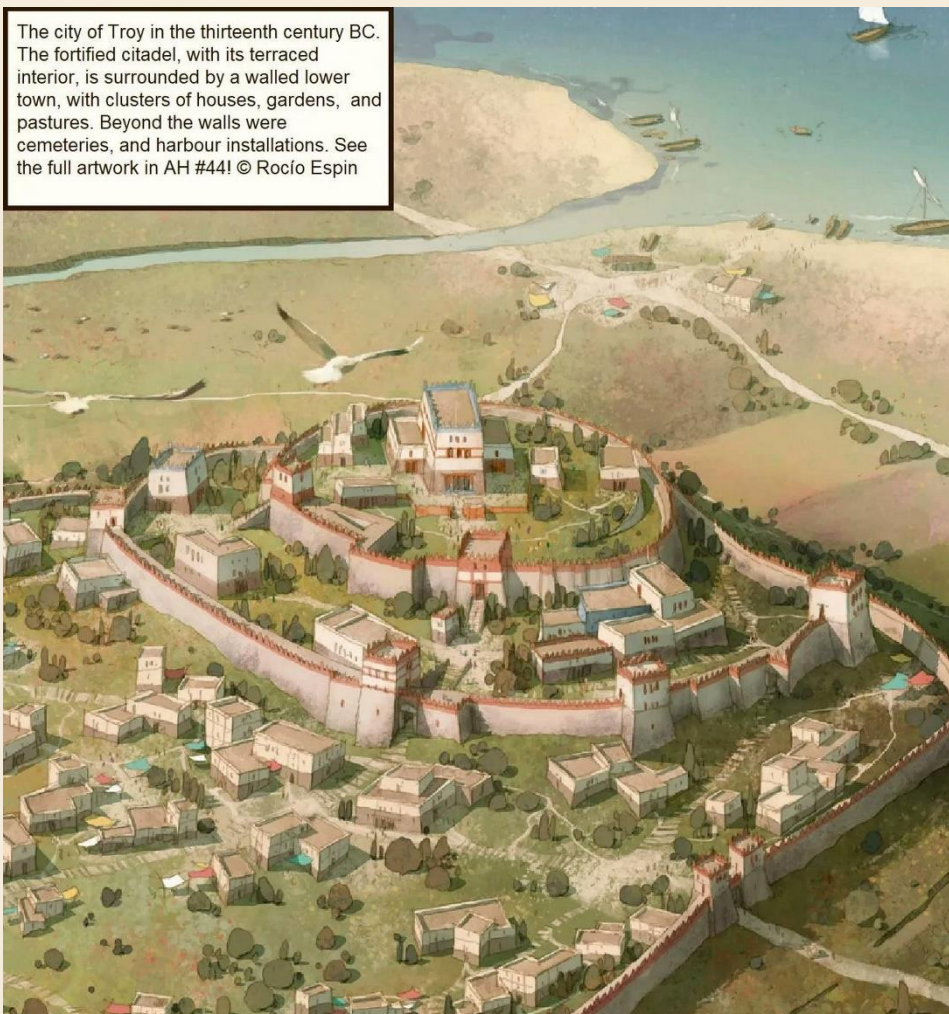
← A Hettita Birodalom nem sokkal a nevezetes szerződés után. Kr.e. 1200 körül felbomlott a forrásokban említett „tengeri népek” támadásai és más belső bajok következtében. Az ezt követő hatalmi vákumban később felemelkedett Frígia (Phrúgia), majd a kisázsiai Lüdia, korábbi nevén Arzawa. A hettita összeomlás után a görögök tovább terjeszkedtek a Kisázsia partvidékén, de a Fekete-tenger felé irányuló hajóforgalmat ellenőrző, meggazdagodott Trója még egy ideig útjukban állt és jelentős helyi hatalomnak bizonyult

← Ez a szép kerámia is Isztambulban van. Trója VII. rétegéből került elő, készítési idejét Kr.e. 1300-950 közé teszik.

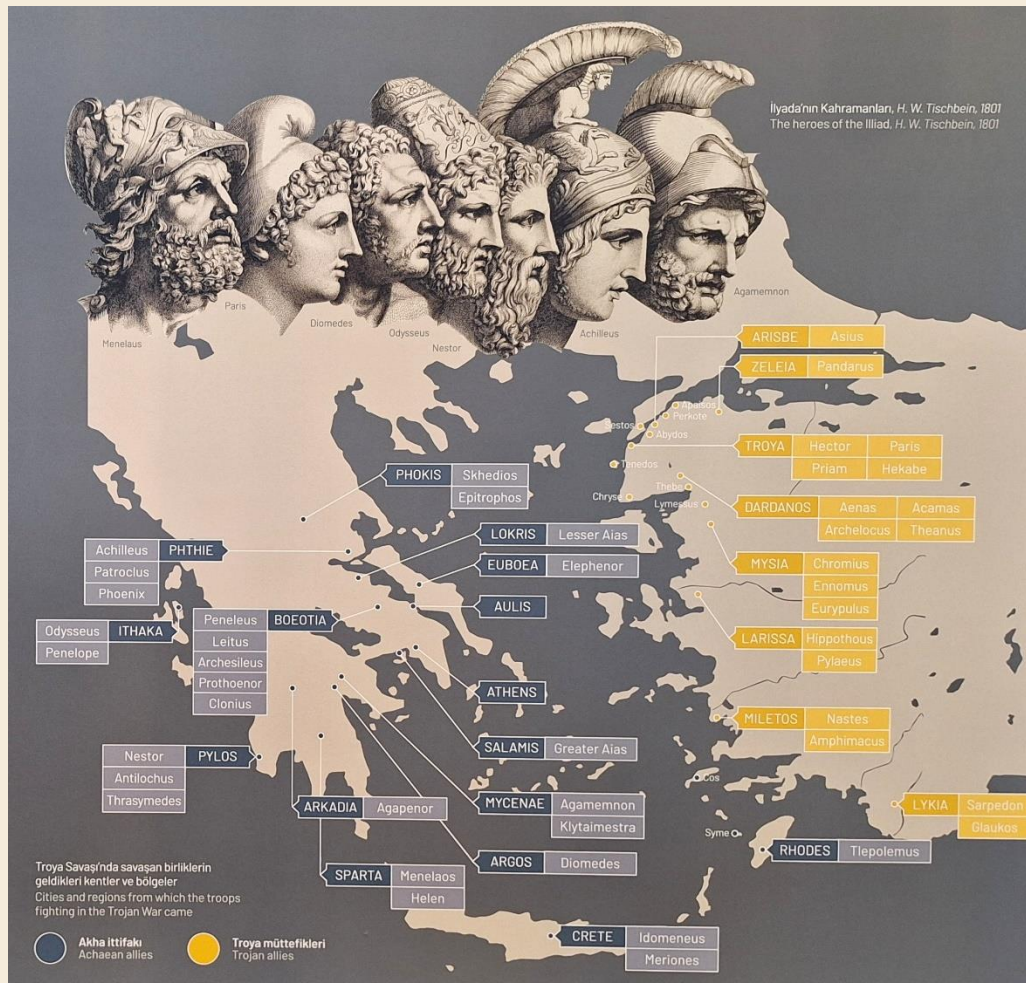

→ Ez a magyarázó térkép jól érzékelteti Trója fontos földrajzi helyzetét. A város virágzásának idején a maitól jelentősen eltérő volt a Hellész-pontosz/Dardanellák partvonala. Trója jóval közelebb volt a tengerhez és a Karamenderes/Küçükenderes folyó csatornáival összekötött kikötői voltak. Nem csoda, hogy teljes ellenőrzése alatt tudta tartani a szoroson áthaladó kereskedelmi forgalmat. És az sem csoda, hogy ez bizony nem tetszett a hajózó-kereskedő görögöknek.

← Rocío Espin rekonstrukciós rajzán a hatalma csúcsán álló Trója erős falait és a fellegvártól nem messze húzódó hajózható Karamenderes folyó egy szakaszát láthatjuk. Ilyen állapotban várta Trója a nagy háborút. Ha ugyan volt egyáltalán nagy háború...

→ A trójai és az akháj szövetség összecsapását Homérosz szájhagyományok nyomán, az események után kb. 500 évvel öntötte költői formába, de az eposz leírása csak további századok múltán történt. A két hatalmas mű, az Iliász és az Odüsszeia, az európai kultúra fontos pillérei lettek, de valóságalapjuk ellenére csak részben alkalmasak a történeti események megismerésére. Úgy gondolom, hogy a görögök és a trójaiak közötti ellenségeskedés hosszú időn át tartott, egy nagy ostrom helyett sok kisebb összeütközéssel, ami végül a kimerült Trója hanyatlásához vezetett.

← Ez a tábló mutatja meg, hogy milyen érdekcsoportok küzdhettek a tengerszorosokon áthaladó kereskedelmi hajózás uralmáért. Trója koránsem harcolt egyedül, városállamok egész csoportja támogatta küzdelmében. Bár a harcot Trója elvesztette, de az Iliászban leírt tíz éves óriási háborúnak csak kevés nyomát találták meg a régészek a helyszíni ásatások során. A korabeli hettita írásos emlékek sem említik a Trója elleni görög támadást. Mindene-setre általában a VIIIb1 és VIIIb2 ásatási rétegek közötti, Kr.e. 1190-1180-ra datált égés- és pusztulásnyomokat szokták kapcsolatba hozni a trójai háborúval.

Who was Homer?

“ Homeros'un kör olduğuna ve Smyrna'da (eski İzmir) doğduğuna inanılır.

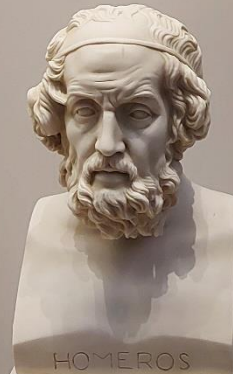
It is believed that Homer was blind and born in Smyrna (ancient İzmir). ”

MÖ 8. yüzyılda İyonya'da yaşadığına inanılan ozan Homeros, yaklaşık 500 yıldır efsanelerle anlatılan Troya olaylarını *Ilyada* ile ölümsüzleştirmiştir. Kimliği ve yaşamı hakkında çok az bilgiye sahip olduğumuz Homeros'un kör olduğu ve Smyrna'da (eski İzmir) doğduğuna inanılır.

MS 2. ve 4. yüzyıllara ait papirüsler ve 10. yüzyıla ait elyazmalarından bilinen Homeros destanlarının, ilk kez MÖ 730'larda İyonya'da yazıya geçirildiği ve kopyalanarak günümüze ulaştığı bilinir. *Ilyada* ilk defa 1488'de İtalya-Floransa'da basılmıştır. Destan, 24 bölüm ve 15.693 dizeden oluşur.

The poet Homer, believed to have lived in Ionia in the 8th century BCE, immortalised the events of Troy which had been narrated through legends for nearly 500 years, with his epic poem the Iliad. Although our knowledge concerning his identity and life is minimal, it is believed that Homer was blind and born in Smyrna (ancient İzmir).

The Homeric epics, which we know from papyri dating back to the 2nd and 4th centuries and manuscripts from the 10th century, were first transcribed around 730 BCE and have managed to reach us today through copies. First published in Florence, Italy, in 1488, the Iliad consists of 24 books and 15,693 lines.

Homeros büstü
British Museum'da sergilenen Roma Dönemi büstü (modern kopyası)
Baş of Homeros
Modern kopyası (Roma büstü)
in the British Museum

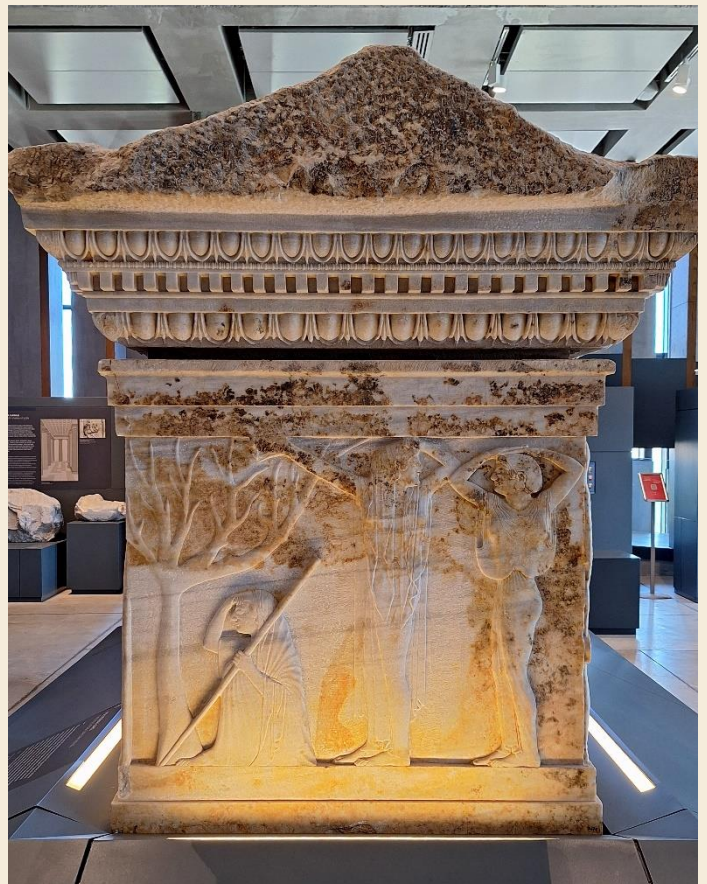
→ A Troya Müzei három szinten mutatja be a környék történeti emlékeit.

← A múzeum egyik legszebb tárgya ez a Kr.e. 500 körül készült gyönyörű szarkofág, ami igazolja a Trójával kapcsolatos mítoszok kulturális hatását. A kőkoporsó oldalain Polixena/Polüxené történetének jeleneteit faragták ki. A hagyomány szerint Polüxené a trójai király lánya volt, akibe az ostromló görögök vezére, Akhilleusz beleszeretett. Később, amikor Akhilleusz sebesülése

után haldoklott, bajtársaival megígértette, hogy Polüxenét feláldozzák a sírjánál. A szarkofág egyik hosszanti oldalán Polüxené feláldozásának jelenete látható.

→ A szarkofág egyik rövid oldalára Polüxené gyászoló anyját, a trójai Hekabét faragta ki a művész. A domborművön a lányát sirató Hekabé botjára támaszkodva kuporog egy lombjavesztett fa alatt.

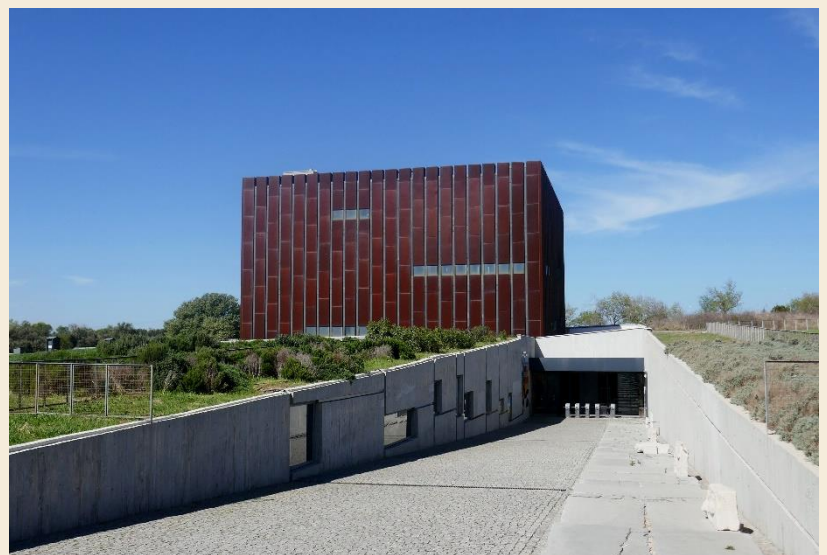

↗ Ez a Kr.e. 4. században készült szarkofág 1998-ban került elő a Graniscus (Kocabaş) folyó völgyében. A környéket akkoriban a perzsák uralták. A szarkofágban egy fiatal férfi csontvázának maradványait találták, aki a perzsák és a görögök közötti harcokban súlyosan megsérülhetett, de halála jóval a sérülések után következett csak be. A szarkofág hosszanti oldalán egy vadászcenátumot figyelhetünk meg. Az egyik rövidebb oldalra harci jelenetet vésték, amelyben egy lándzsás lovas támad rá a földre zuhant ellenfelére. A szarkofágot eredetileg színesre festették, aminek nyomai máig fennmaradtak.

← A Trója Múzeum tetőteraszáról nyugat felé nézve láthatjuk a Trója romjait rejtő Hisarlik-dombot.

→ A Trója Múzeum látogatófogadó alagsorába ezen a rámpán lehet lesétálni.

← A Trója Múzeumtól 800 méterre nyugatra található a romterület, ahová érvényes a múzeumban megváltott jegy, de a parkolásért külön kell fizetni. A feltárási területen korlátokkal ellátott fapallós útvonal vezet végig, a fontos helyeken kétnyelvű magyarázó táblákkal.

↓ Zsuzsi legnagyobb bánatára 2024 tavaszán így nézett ki a turisták részére felépített trójai faló. Úgy látszik eddig bírta a látogatók rohamát, muszáj volt megkezdeni a renoválását.

← A Troja Müzei-ben van kiállítva ez a városmakett, ami Trója Kr.e. 2550-1150 közötti állapotát mutatja. A dombra épült, magas falakkal védett terület jóval később, a trójai háború idején sem volt sokkal nagyobb. A romterületen végigvezető sétány alapvetően ezt a központi területet mutatja be. Itt voltak a paloták, raktárak, kincstárak, templomok és egyéb középületek. Az ettől délre eső területen épült ki a város lakóterülete, amelyet alacsonyabb fal vett körül és azon kívül még egy védőárkot is ástak a harci szekerek rohamának kivédésére.

↑ A séta a Trója VI. (Kr.e. 1750-1300) keleti falának egyik tornyánál kezdődik. Ez a védőfa eredetileg 550 m hosszú volt, amelyből kb. 330 métert sikerült kiásni. A város VI. rétegét valószínűleg földrengés pusztította el. A beillesztett alaprajzon nyíllal jelöltem a kép készítési helyét. Az alaprajz első pillantásra kissé kaotikusnak tűnik, de ez csak azért van, mert az évezredek alatt egymásra épült összes réteget ábrázolja.

↑ Trója VI. (Kr.e. 1750-1300) északkeleti tornyán belül volt ez a vízgyűjtő ciszterna és kút. Később elapadt a város két kútja, ezért a rómaiak északkeleti irányban 14 km hosszú vízvezetékét építettek a viszonylag csekély lakosságú római kori Trója ellátására. De az majd csak kétezer évvel a ciszterna készítése után fog megépülni.

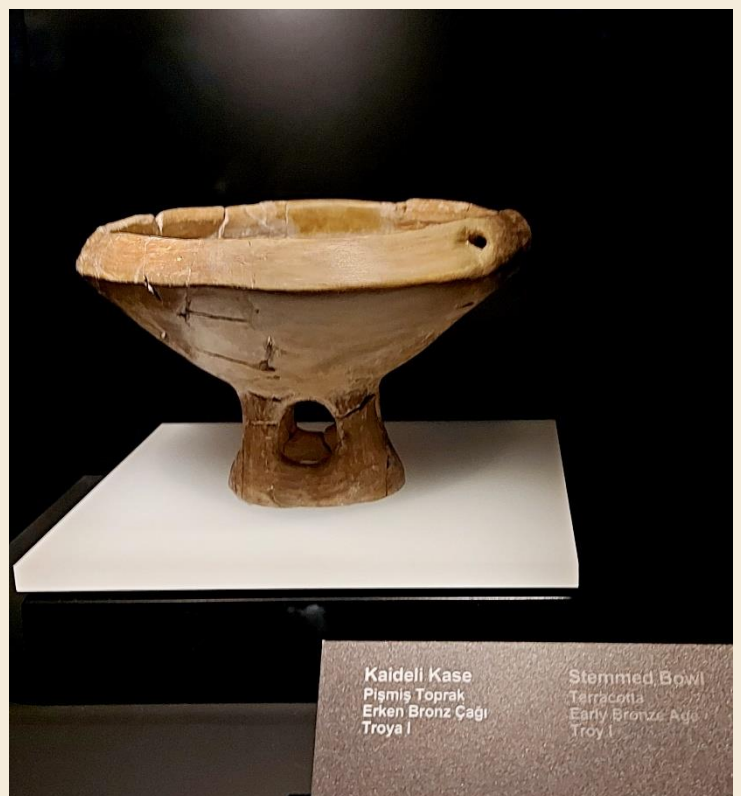

← Az alaprajzon sárgával jelölt Trója II. (Kr.e. 2550-2250) napon szárított agyagtégelákból épült, modern kiegészítésű, vastag falait 2003 óta a maradványok fölé feszített műanyag tető védi a további pusztulástól. Schliemann kutatásának kezdetekor ez a fal még 4 m magas volt.

Heinrich Schliemann (1822-1890) több nyelvet beszélő, nagy műveltségű üzletember volt. Régészeti felfedezéseit antik eposzok, leírások segítségével tette, azok utalásait követve. Trója újra felfedezése is az ő érdeme, azonban régészeti módszerei nem a ma szokásos adatgyűjtés, dokumentálás, elemzés és kiértékelés voltak, hanem inkább kincskeresésre összpontosultak. Feltárásai alkalmával sok réteget és más maradványokat is elpusztított, ugyanakkor jelentős felfedezéseket is tett. A képen Schliemann hatalmas kutatóárka látszik.

↓ Mögöttem Schliemann 1871 és 1873 között ásott 4 m széles és 17 m mély kutatóárka.

Kaideli Kase
Pismiş Toprak
Erken Bronz Çağı
Troya I

Stemmed Bowl
Terracotta
Early Bronze Age
Troy I

↑ A Schliemann árok dél felé folytatózó szakasza.

↑ Trója II. (Kr.e. 2550-2250) citadellájába felvezető rámpát nagyrészt helyreállították. A várfal kapuján belül, ásatásának szinte az utolsó napján találta meg Schliemann azt a hatalmas kincsleletet, amit ő tévesen „Priamosz király kincsének” nevezett. A leletek azonban a Trója II. periódusból származnak, az Iliászból ismert trójai király, Priamosz, mintegy 1200 évvel későbben élt.

← Schliemann kincslete sok nagy aranytárgyból, több ezer arany gyöngyszemből, ezüst öntecsekből, bronz fegyverekből állt. A dolog szépséghibája, hogy mindezeket engedély nélkül csempészte ki felesége segítségével az Oszmán Birodalomból. A térkép a kincsek kalandos útját mutatja Európában. A legértékesebb darabokat a berlini Zoo Flakturm-ban őrizték a második világháború alatt. Ebből a vasbeton légvédelmi toronyból hadiszákmányként vitték el „Priamosz kincsét” Moszkvába a győztes szovjet csapatok.

→ Trója várfalain kívül, a nyugati oldalon találták meg a hellenisztikus és római idők (Trója VIII-IX, Kr.e. 720- Kr.u.500) egyik szentélykerületét. Ezen a területen egymásra épült oltárok, kút és más kultikus épületek maradványait láthatjuk.

← Trója VI. várfalának déli szakasza fölé építették a rómaiak színházukat Kr.u. 124-ben, amikor az örököszen utazó Hadrianus császár ide látogatott. Hadrianus szobrát meg is találták a színház romjai között. A színház befogadóképességét 1700-2100 főre becsülik.

→ Kissé odébb ásták ki a városi tanács üléstermének, a Bouleterionnak az alapjait. Mögötte a Trója II. agyagtégla falait védő sátor, jobbra a hellenisztikus kori Athéné szentély maradványai. A Bouleterion a Trója IX. rétegben (Kr.u. 85-500) helyezkedik el.

